БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 125 (10493) | 1964 оной майн 28, четверг | Сэн 2 мүнгэн

АЛШАДАЙ ЭРИЛТЫЕ И БОЛОХООР ХАНГАХА

...республикын колхоз болон совхозууд малнуудаа зунай бэлгаргажа байна. Зарим гүүртэ болон отаранууд зуhаландаа бүри үнихэнэй. Колхоз гү, али совхозойнгоо түбэй газарhаа холохоншье зөөжэ ошоhон отара, гүүртэнүүд бии. Бэлшээйн газар бэдэржэ, тужа тайга, хада уула хударь, гол горхоэрье зубшан малнуудаа туужа бэлшээдэг дүршэл ехэтэй ...ад олон ха юм. Эдэнэр хэдэн hараар «аяншалжа» ябадаг ...тай бшуу. Зунай үедэ ажахы бүхэндэ хэдэн ондоо гүүртэ, ...д эмхидхэгдэдэг. Малшад ехэ таруугаар, үсөөхэн бүлэг ...өө ажаhуудаг. Зарим газарта, илангаяа hаамхай үнеэдэй ...г газарнуудта нилээд олохоншье хүнүүд ажалладаг. Иимэ ...йдалда малшадай али бүхы эрилтые хүсэдөөр хангаха тухай ...эрид хурсаар табигдана. Малшад хаанашье байг (хэдэн ар...илометрэй газарта холошье, ой тужа соошье), хэдышье хүн (үсөөншье, олоншье) — хамаагүй хэзээ бүхэндэ ажахын ...рилэгшэдэй зүгhөө, партиина организациин зүгhөө энэрхы ...эй халуун анхаралаар хүреэлэгдэhэн байха ёhотой.

...уулагшад болон hаалишадай, хонишод болон гахайшадай, ту... болон адуушадай хоорондо — хэниинь хэн гэшэгүй алибаа ...дай дунда элбэг hүнэй, тарган мяханай, ехэ нооhоной түлөө ...ис мүрысөөн үргэн далайсатайгаар дэлгэрээд, тэрэнэй долгин ...үдэртэ улам бүри хүсэтэйгөөр эршэдэн эбхэржэ байна. ...үнеэн бүриhөө арба гаран литр hү haaxa, бодо малай тол...эдэнэй амидын шэгнүүрые сүүдхэдөө 1000 гаран граммаар ..., дунда зэргээр хонин бүхэнhөө 3—4 кг нооhо хайшалха гэ...орхой уялгануудые абаад, ёhотойгоор тэмсэжэ байhан тү...алишад, тугалшад, хонишод үйлэдбэриин управлени бүхэн...хоз, совхоз бүхэндэ олон. Иимэ малшадые али болохоор урма..., ажалай баатаршалгада зоригжуулха, эдэбхи үүсхэлыень ...бүри бадараaха, тэдээн тухай үнэн зүрхэнэй анхарал оролдол...гаха шухала.

...дэ түбхын түрүүндэ юун тухай хэлэгдэнэб гэхэдэ, малшад ...шье хүдэлжэ байгаа hаа, үдэр бүриин хэрэгсэлэй шухала ...дээр дуталдажа, ажалhaa hамшаха, hанаагаа зобохо ёhогүй. ... холын гүүртэ болон отарануудта ажаллажа байhан мал...ухала хэрэгтэй хубсаhа хунараар, эдеэ хоолой зүйлнүүдээр ...хангагданхай байха болоно. Тэндэ наймаалагшагүй ларегууд ...аа гадна, автолавканууд, нүүдэл наймаан эмхидхэгдээд, мал... эрьежэ, ходо ябажа байха, малшадта үдэр бүри хэрэгтэй бо... зүйлнүүдые таhалдуулангүй зөөжэ байха зорилготой. Авто...нуудай ябадаг машина эбдэрбэ гээд гү, али ямар нэгэн ондоо ...аанаар автолавкануудай хүдэлмэриие таhалдуулдаг ушарнууд ...он үзэгдэдэг. Машинааршье hаань, морёоршье hаань нүүдэл ...анай малшадай дунда, илангаяа холын гүүртэ болон отара... дээгүүр ябажа байхадань, тэндэ ажаллажа байhан хүнүүдтэ ...йн, урматай байдаг шуу. Тиихэдэ баhа нэгэ иимэ ушарнууд то...дог. Худалдаа наймаанай зарим хүдэлмэрилэгшэд холын гүүртэ, ...нуудаар ябахаяа хашарhан бэеэрээ, малшадта зорюулагдаhан ...р эд бараануудые колхоз гү, али совхозой түбэй газарнуудаар ...дажархидаг, үгышье hаа, бүри дүтэ танил ба түрэл хүнүүдтээ ...хэнээр барюулжархидаг муу заншалтай. Иимэ ушарнуудай ...деэжо болохоор сагта партийно-гүрэнэй хиналтын комитедүү...үн хиналтада туhалха бүлэгүүдэй гэшүүдэй, ниитын түлөө...эдэй нюдэниинь хурса, шэхэниинь hонор байха болоно. Мал... зорюулагдаhан эд бараан имагтал малшадай гарта орохо ....

...эрэшэлэн медицинын хүдэлмэрилэгшэд малшад тухай ехэ ан... оролдолго гаргаха, отара болон гүүртэнүүдээр, фермэ болон ...дануудаар ябажа, малшадай бэе махабадые хирэ хирэ болоод ..., шалгажа байха, шухала эм домуудаар хангаха арюун уял... Аймагай больницануудта, зарим ажахынуудта санитарна ...та машинанууд бии. Эдэ машинанууд түбхын түрүүндэ үб... хүнүүдтэ түргэн туhаламжа хүргэхэдэ, холын гүүртэ болон ...нуудаар ябажа байхада ехэ хэрэгтэй байна бшуу. Теэд ажахын ...хүтэлбэрилэгшэд эдэ машинануудые тон буруугаар хэрэглэ... ...мэ ушарнуудые болюулхаар болоо. Медицинскэ түргэн туhа...ын машинанууд имагтал өөрынгөө зорилгоор хэрэглэгдэхэ ...тай. Малшадай зуhаланда баhа аптекэ байбал ехэ hайн бэлэй. ...үн малшадай культурна эрилтэнүүдые хангаха тухай хэлэхэ ... hаа, манайда ехэ баян дүй дүршэлтэй культурно-гэгээрэлэй ...зургаанууд бии. Эдэнэр ехэ hайн хүдэлмэри хэнэ. Энэнь хаба...тарилгын үедэ илангаяа эли тодоор харагдаба. Жэшээнь, Зэдын ...гай культурын байшангай агитбригада хүдөөгэй ажалшадай ... ехэ hайшаалтай хүдэлмэри хэжэ байhаар. Тус бригада 12 ... бүридэнхэй. Тэдэнэй дунда агитаторнууд, библиотекарьнууд, ...д, хатаршад, хүгжэмэй инструментнүүд дээрэ наадагшад, тии... мүртөө баhа парикмахер, сабхишан бии. Эдэнэр мүнөө үеын ...лай элдэб шухала асуудалнуудаар лекцинүүдые уншана, ...элдөөнүүдые хэнэ, концерт харуулна, ханын газетэнүүдые ...лсана, ажалдаа хойрогоор хандадаг, журам хазагайруулдаг, ...у зайдан этэгээдүүдые уран хурса үгөөр шүүмжэлжэ, олоной ...элишэлнэ. Энэ агитбригада колхоз, совхозуудта ажал хүдэл...ин урагшатайгаар ябаха, амжалтын туйлагдаха хэрэгтэ ехэ ... нүлөө үзүүлнэ. Агитбригадын концерт табиhан лэ газартань ...тэй ажалшад ехэ баяртайгаар угтажа, бригадын гэшүүдтэ ... зүрхэнhөө баясхалан хүргэдэг, ходо ерэжэ байхыень уряал...лонхой. Тус агитбригада бүхэли жэлэйнгээ маршрут зохёон... Эдэнэр холын гүүртэ болон отаранууд дээгүүр, бригада бо... фермэнүүд дээгүүр саг үргэлжэ ябажа байха маршрудтай. ...рхүү бригадануудые олохоноор эмхидхээд, таарамжатай ...рут зохёогоод, малшадай ажаллажа байhан газарнуудаар ...жа байбал, ехэ hайн байха бшуу.

...мэ агитбригадануудые эмхидхэхын тулада ехэ олон хүн хэ... бэшэ ха юм. Теэд үсөөхэншье hаа, зүгөөр агитационно хү...риин дүй дүршэлтэй, политическэ талаараа бэлэдхэл hайн... ажалшадай асуудалнуудта гүнзэгы харюу үгэжэ шадаха, уран ...най талаар мэргэжэл шадабаритай, бэлигтэй hүбэлгэн хүнүүд...имэ бригадын бүридхэгдэхэ байhаниинь ойлгосотой. Колхоз, ... бүхэн өөhэдын агитбригадатай байха аргатай, олохон ажа...удта иимэ бригаданууд хүдэлжэшье байнхай.

...э талаар ажалшадай депутатуудай аймагай болон сомоной ...нүүд, аймгүйсэдкомуудай культурын таhагууд, хүдөөгэй болон ...зой клубууд ба библиотекэнүүд ехэ юумэ хэжэ шадаха, хэхэ ...тайшье. Энэ шухала хэрэгтэ хабаадахаар бэлэн эдэбхитэд ... Эндэ түбхын түрүүндэ багшанар, хүдөөгэй али олон интелли...рэй ехэ үүргэ дүүргэхэ байhаниинь лабтай.

...алшад тухай үнэн зүрхэнэй анхарал оролдолго гаргаха гээшэ ...ина организациин секретарь болон ажахын хүтэлбэрилэгшэ ...эй, профсоюзна болон комсомольско организацинуудай дай... зорилгонь байха зэргэтэй.

...И. МИКОЯН: аяншалгаhаа hайн үрэ дүн гараа

...ИО, майн 26. (ТАСС). ...й Верховно Соведэй деле... түгэсхэлэй пресс-конфе... мүнөөдэр эндэ болоо. Япо...болон гадаадын оронуудай ...й, радиогой, телевидениин ...тоото түлөөлэгшэд конфе... дээрэ байгаа. Хэблэлдэ зо... мэдүүлгэ хэхэдээ, Япо...арламентын хоёр палатын ...огшонорто СССР-эй Вер... Соведэй делегациие тол...шо А. И. Микоян гүнзэгы ...исхалан хүргөө.

...ондо маанадай аяншалха ...еделиин программа угаа ...онирхолтой байгаа гээд ...Микоян үргэлжэлүүлэн хэ...

... Дурна зүгэйнгөө дүтын ... совет арад хүндэтэй... талархалтайгаар хандадаг ...най хараhан үзэhэн юумэн ... хандаха мэдэрэлые улам ...үүлнэ. Совет болон япон ... хүршэ дүтэ hууxahaa ... олон юумын талаар нэгэн ...мэлзэлгэтэй. Хамагай тү... тэдэнэр эб найрамдалые ... дайн байлдаае үзэн яда... хадаа үнэхоорөөл hайн ...р байжа, хани барисаа...р ажаhууха эрхим үндэ...үури болоно гэнэ. ...Р-тэй экономическа, науч-но-техническэ болон соёл культурын холбоо барисаа хүгжөөхэ эрмэлзэлгын улам дээшэлжэ байhые, барагдашагүй арга боломжонуудтай, хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байhан промышленность болон наукатай орон — Советскэ Союзтай иимэ холбоо тогтоохо шухала байhые бүри гүнзэгыгөөр ойлгодог болоhыень Япондо бидэнэр харахадаа баясаабди. СССР-тэй хүршэ харилсаа байгуулга Японой национальна аша туhада ехэ удха шанартай гэжэ Японой политическэ ажал ябуулагшадай бүри ехээр мэдэрдэг боложо байhанда баясахаар гээд А. И. Микоян түгэсхэлдөө мэдүүлhэн байна.

Хоёр талын hайн hайхан дура хүсэл — Япон СССР хоёрой хоорондохи харилсаанай хоёр арадуудай аша туhада тааруугаар энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха hайн жэшээ боложо шадаха нүхэсэл мүн.

Бүхыдөө СССР-эй Верховно Соведэй делегациин Япондо аяншалга энээндэ туhалаа, hайн үрэ дүн үгөө гэжэ бидэнэр тоолонобди.

Удаань, Японой болон гадаадын оронуудай корреспондентнүүдэй олон тоото асуудалнуудта А. И. Микоян харюусаа.

ТАРИЛГЫН ШИИДХЭХЫ ҮЕ ЕРЭЭ

МЕХАНИЗАТОРНУУД, ЭРШЭЕЭ БУ ҺУЛАДХЫТ!

Мухар-Шэбэрэй «Коммунизм» колхозой механизаторнууд эртынгээ ургамалнуудые хэрээhэлүүлэн тарижа дүүргэнхэй. Зураг дээрэ: тус колхозой тракторист Юрий Федоров hүниндөө газар хахалхадаа халаанайнгаа нормо 150—160 процент хүрэтэр дүүргэдэг заншалтай.
С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ҺАНАГДААГҮЙ ҺААД

Байгша ондо Кабанскын совхозой 1-дэхи отделениин Степной Дворец тосхоной түрүү механизатор Иннокентий Качин Москвагай областиин суута хартаабхашан нүхэр Кузнецовой дүй дүршэлые хэрэглэжэ, хартаабха ургуулха бүхы хүдэлмэриие оньhон машинын хүсөөр хэхэ гэжэ шиидэhэн.

Нүхэр Качин звеногойнгоо трактористнар Петр, Василий Суворовтан, Владимир Попов, Петр Суворов гэгшэдтэй хабар эртэнhээ хойшо 220 гектар газартаа наг шэбхэ зөөжэ, хахадынь шахууе hайнаар уhалаа юм. Тиигэд майн 11-hээ хойшо тэрэнээ тарижа эхилээ. Мүнөө бүхыдөө 140 гектарта хартаабха квадрат гаргагдан таригдаба.

— Хэрэгтэй бүхы машина техникэтэй болоод, абаhаар яhала hайн хүдэлжэ байтарнай, хартаабхын үрэhэ хүрэнгэ таhалдажа, ажалыемнай ехэхэнээр hаатуулжа байна. Үрэhэ хүрэнгөөр хүсэд хангаа hаань, хартаабхаяа үни хада тарижа дүүргэхэ hэмди,—гэжэ Иннокентий Качин хэлэнэ.

Ушарынь юуб гэхэдэ, эндэхи отделениие эрхилэгшэ Н. Суворов болон совхозой главна агроном нүхэр Стулев гэгшэдэй хартаабхын hайн шанартай үрэhэ хаhа сагтань бэлдэжэ шадаагүй дээрэhээ энэ ургамалай тарилга ехэ удаарна. hаянай үрэhэ хүрэнгэнь аяар 30 модоной газарhаа (Колесово тосхонhоо) зөөгдэжэ, бүхы 4 сеялкынь хоёрыеньшье хангажа хүшэ хүрэнэгүй. Тиимэhээ тэдэнь үглөөгүүр гараад, хахад үдэр болотор шахуу үрэhэгүйдэжэ миин байна. Гадна эндэhээ асарhан хартаабхынь үрэhэн шанараар тон муу, ехэнхинь гутажа, үжэhэн байгаад, тэрэниинь 15 хүн илгажа, горитой саг барана. Эдэ бүгэдэhөө боложо, сеялкэ бүхэн үдэрэй 6—7 гектар лаб тариха аад, оройдоол 2—3 га тарина.

— Хартаабха ургуулгада гар ажал хэрэглэнгүйгөөр, ургаса харууhалха, тэрээндэ нэмэлтэ тэжээл оруулха, хуряажа абаха хүдэлмэриие оньhон машинын хүсөөр бүтээгээд, хямда сэнтэй хартаабха ехээр абаха яhала аргатайбди. Гансал энэ үрэhэнэй муу-haa, мүн тарилгын болзорой хожомдоhонhоо баян ургаса абаха хүсэл зорилгомнай буруу hүрэгшэ аа гү гээд hанаата болонобди,— гэжэ хартаабхашад хэлэнэ.

Хэрбээ иимэ юумэ болошоо hаань, нүхэр Суворов, нүхэр Стулев, таанар харюусаха бшуут.

Г. ХОГОЕВ,
«Прибайкалец» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

ЗУҺАЛАНДАА БУУҺАН НЭРЭТЭЙШЬЕ ҺАА..

(Хурамхаанай, Аргадын совхозууд зуhаландахи байрануудаа муугаар бэлдэнэ)

...hүрэг hүрэгөөрөө бөөгнэрэн ябаhан мал адууhан талын шорой тооhо бодхоон урагшаал тэгүүлнэ. Ниитын адууhа малай үбэлжөөнhөө зуhаландаа ошожо байhан үе ха юм. Үнэхөөрөөшье самолёт сооhоо доошоо хараа hаа, Хүнтэйн үргэн талын хаяагаар, хадын хормойгоор тоолошогүй олон заимкануудай эндэ тэндэ тобойлдон байхань обёоргдохо бшуу. Энээн уруугаал адууhа малаа малшаднай туужа эхилбэ ха юм.

Эндэхи Хурамхаанай совхозой малшад малаа зуhаландаа гаргажа эхилээ. Тиигэбэшье малайнгаа, хүнүүдэйшье байха байра байдал муугаар бэлдээ.

Жэшээнь, Дубуун гэжэ газарта, Могойто шадархи заимкануудта үхэрнүүдынь хүрэжэ ерээшье hаа, малшадайнь байра заhабарилагдажа дүүргэгдээгүй байна.

— Эндэ ажаллаха малшадта үшөө 7 гэр хэрэгтэй,— гэжэ совхозой прораб Д. Цыбиков хэлэнэ.— Дубуунай гүүртэдэ бодхоохын тулада нэгэ гэр ондоо тээhээ зөөжэ эхилээбди. Тутумхаанда үшөө нэгэ гэр hаяар асаржа табихабди. Бэшэ юумэн даб дээрэ хэгдэнэгүй,— гэжэ тэрэ хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ.

Пункт гэжэ газарта хонишодой гурбан заимка байрладаг. Харин тэндэхи гэрнүүдынь hалхи хиидэ үлеэгдэжэ, газарынь хажуу тээhээ хэмхэ hүрэжэ унуутай байха юм. Тиихэдэ Тутумхаанай hайн үүлтэрэй үнеэдэй hү-товарна фермын hаалишадай байранууд баhал задагай зандаа.

— Зунай бэлшээридэ 30 мянга гаран толгой хонид гаргагдахань. Хурьгадаа эхэhээнь hалгаатар отара бүхэниие 1100 толгой, удаань 600—700 толгой томо хонидтой байхаар бүридүүлжэ байнабди,— гэжэ совхозой главна зоотехник М. Т. Шарагулов хөөрэнэ.— Хүндэхэн ушар тохёолдоод байна. Иигээд байхадамнай үшөө 12 хонишод манда хэрэгтэй,— гээд, тэрэ hанаагаа алдана.

Мааргата, Подыкат нютагуудта 4500 толгой эбэртэ мал зуhаха юм. Тэдэнэй 400 толгойнь шахан таргалуулагдаха мал. Эндэ хүдэлхэ малшадай гэр байранууд баhал ёhoop ойроо хүртөөгүй байhаар.

Эдэ нэгэ хэдэн баримтануд дээрэhээ хаража үзэхэдэ, Хурамхаанай совхозойхид малай зунай харууhалгые тон хангалтагүйгөөр, хайша хэрэгээр угтаhан болоно. Хүhамаг хорёоhoo, сарай далабшаhaa эхилээд малшадай байрын гэрнүүд саг соогоо заhабарилагдаагүй. Нёдондо зундаа малшад хилээмээр, эдеэ хоолой бусад зүйлнүүдээр, гар үзүүрэй эд бараагаар тон муугаар хангагдадаг байгаа. Тэрэ алдуунуудаа мүнөөнhөө дахинаа дабтахагүйн тула хэмжээ ябуулганууды хараалха байгаа. Тиимэ юумэн үшөөл хүсэлдөөгүй байhаар.

Хурамхаанай совхозой отара, гүүртэнүүдээр 2 үдэрэй туршада ябаhанайнгаа удаа, Аргадын совхоз ошоо hэмди. Энэ совхоздо Междуречье гэжэ нютаг бии. Тэндэнь дүрбэн заимка оршодог. Бүхыдөө 1417 толгой эбэртэ бодо мал, тэдэнэй 720-ниинь үнеэд эндэ зуhахаар асарагданхай.

Элигшэнэй малшадай гэрнүүд hэльбэгдэжэ байгаа болонхой, тиин hаяар барилгань дууhаха янзагүй. Мүн Б. Аюшинай бригадын гурбан квартиратай гэр заhабарилагдаагүй зандаа.

— Междуречьедэ 620 тугал гаргахабди. Малшадайшье байранууд бии даа,— гэжэ нэгэдэхи hү-товарна фермын бригадир Б. Аюшин хөөрөө hэн.

Үнэндөө тэрэнэй хэлээшэнь зүбтэй дээрэ тоолохын аргагүй. Тэндэ үшөө нэгэ шэнэ заимка бариха аад, барилгань эхилэгдээгүй. Нэгэ заимкадань 3 үрхэтэ айл байха зэргэтэй. Тэндэнь хоёр муухан гэр бии, тэрэниинь заhабарилха байhан аад, хургааараашье ойронь хүрөөгүй байна.

Энэ гүүртэдэ үшөө 500 толгой залуу мал асарагдаха юм. Тэдэнь хоёр бүлэг боложо hалаха байгаа. Теэд нэгэниинь байратай, нүгөөдэнь байрагүй.

С. ОЧИРОВ,
Г. ШЕЛКОВНИКОВ,
«Баргажанай үнэн» газетын редакциин хүдэлмэрилэгшэд.

ЭРХИМ ШАНАРТАЙГААР

Борьёогой «Коммунизм» колхоз энэ жэлдэ сагай уларилай муугhaa боложо, хабарайнгаа тарилгые май hарын гараhан хойно эхилээ hэн. Тиигэбэшье энэ хүдэлмэреэ hайн шанартайгаар арбаад хоногой туршада хэжэ дүүргэбэ. Эндэхи хоёр отделени хамта дээрээ 4800 гектарта шэниисэ тариба. Тэрэнhээ Инзагатын отделениинхид гурба мянган гектарта шэниисын үрэhэ hуулгаба.

Инзагатын отделениин «Беларусь» тракторта хүдэлдэг механизаторнууд Степан Батуев, Мэлс Гомбожапов, Василий Цыренов гэгшэд, мүн тэдэнэй агрегадта хүдэлдэг сеялкэшэд П. Ванданов, В. Поздняков, М. Цыремпилов гэгшэд 15 гектар газарта тарилга хэхын орондо 20 гектар хүрэтэр нормоёо дүүргэнэ.

Борьёогой отделениинхид мүн лэ эртынгээ тарилгые хаhа саг соонь хэжэ дүүргэбэд. Эндэхи отделениин эрхим механизаторнуудые нэрлэбэл М. Камалов, Ф. Цыремпилов Б. Ганжуров гэгшэд болоно.

Колхозой механизаторнууд эртынгээ тарилга дүүргээд, мүнөө обёос болон бусад орой таригдаха ургамалнуудые тарижа эхилэнхэй.

Д. ДОРЖИЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.
Зэдын үйлэдбэриин управлени.

Москвахаа мэдээсэнэ

АФГАН АРАДТА АМАРШАЛГА ЭЛЬГЭЭГДЭБЭ

Национальна hайндэртэйнь— Афганистанай бэеэ даанхай болоhон үдэртэй дашарамдуулан, Афганистанай премьер-министр доктор Мухаммед Юсуфта СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев амаршалгын телеграмма эльгээгээ. Совет правительствые толгойлогшо афган арадта hайниие, амжалтануудые хүсөө. Совет-афган хани ёhоной харилсаа холбооной саг үргэлжэ хүгжэжэ байhанда Советскэ Союзда ехээр hанаалаа ханадаг байна гээд Н. С. Хрущев бэшэнэ.

Совет болон афган арадуудай аша туhада, бүгэдэ ниитын эб найрамдалай аша туhада тааруугаар эдэ ёhотойл хани харилсаанууд саашадаа хүгжэн бэхижэхэ гэhэн этигэл найдабари телеграмма соо элирхэйлэн мэдүүлэгдэнэ.

Ленинскэ шан барюулагдаба

МОСКВА, майн 26. (ТАСС). Испаниин олониигын болон политическэ ажал ябуулагша Долорес Ибаррурида «Арадуудай хоорондын эб найрамдал бэхижүүлhэнэй түлөө» Уласхоорондын ленинскэ шан барюулгада зорюулагдаhан баярай суглаан Кремлиин Ехэ ордон соо мүнөөдэр болоо.

Дүлэтэмэ революционертэ, эб найрамдалай түлөө абьяастай тэмсэлшэдэ медаль болон лауреадай дипломые Уласхоорондын ленинскэ шан олгохо талаар комитедэй түрүүлэгшэ академик Д. В. Скобельцын барюулаа.

Дэлхэйн коммунис болон хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй нэгэдэлэй, эб найрамдалай, дэбжэлтын болон социализмын түлөө тэмсэдэг бүхы хүсэнүүдэй нэгэдэлэй түлөө эрид шууд тэмсэдэг дүлэтэмэ, эрэлхэг зоригто эхэнэрые СССР-эй Верховно Соведэй заседаниин зал соо суглараашад халуунаар амаршалаа.

Японой премьер-министр Х. ИКЭДЭТЭЙ А. И. Микоян уулзаба

ТОКИО, майн 26. (ТАСС). СССР-эй Верховно Соведэй делегациие толгойлогшо СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо А. И. Микоян СССР-hээ Япондо байдаг посольстводо мүнөөдэр сайлалга хэжэ, Японой премьер-министр Х. Икэда гэгшые хүндэлөө.

Японой талаhаа барилгын министр И. Коно, газар тараалангай болон ой модоной министр М. Акаги болон бусад тусхай тушаалта хүнүүд сайлалга дээрэ байгаа.

Советскэ талаhаа СССР-эй Верховно Соведэй депутат З. Т. Сердюк, СССР-эй Япондо байдаг элшэн сайд В. М. Виноградов болон бусад сайлалга дээрэ байлсаа.

Хани ёhoop үнгэрhэн сайлалгын үедэ А. И. Микоян И. Икэда хоёр хөөрэлдэжэ, совет япон харилсаануудай хэдэ хэдэн асуудалнуудаар hанамжануудаа мэдэлсээ.

Либерально-демократическа партиин гэшүүдтэй А. И. Микоян хөөрэлдэбэ

ТОКИО, майн 26. (ТАСС). Японой либерально-демократическа партиин гадаадын политическэ комитедэй гэшүүдтэй советскэ посольстводо А. И. Микоян мүнөөдэр уулзажа, тэдэнтэй хөөрэлдөө. Уласхоорондын асуудалнууд, тэрэшэлэн совет-япон харилсаануудай асуудалнууд хөөрэлдөөнэй үедэ зүбшэгдэhэн байна. Парламентын 15 депутат — либерально-демократическа партиин элитэ гэшүүн уулзалга дээрэ байлсаа.

ДОБТОЛГЫН ЭХИН

Мүрысөө үүсхэгшэдэйдэ

ЭРТЫН хабараар Мухар-Шэбэр тосхондо түрүү таряашад ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд суглараа hэн. Суглаан дээрэ хүдөө ажахын үйлэдбэриие ашаг ехэтэй болгохо тухай ехэ хөөрэлдөөн болоо. Тиихэдэ үндэр ургасын түлөө социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ гэhэн үүсхэл гаргаха гэжэ мухар-шэбэрэйхин шиидэhэн юм. Шэнэ уялгануудые абажа, олоной дунда тунхаглаа бэлэй. Теэд эдэ уялгануудынь урдынхидаал адли, юрын уялга бэшэ. Урдань иимэрхүү суглаанууд дээрэ яhала олон уялганууд абтагша hэн. Теэд эдэ уялгануудай хойшолон тухай хүн hанаагаа ехэ зобогшогүй бэлэй. Нэгэ хэды болоод, дахяад лэ уялга абтана аабза гэhэндэл байдаг.

Харин мүнөө уялгануудаа хэлсэхэдээ хүн бүхэнэй hанал бодолынь ондоо байгаа. Ехэ ехэ тоонуудые нэрлээд, тэрэнээ хайшан гэжэ дүүргэхэ, ямар арга хэмжээ бэелүүлхэ хэрэгтэйб гэhэн асуудал хэлсээнэйнь гол удха байhан юм. Газар уhалалга, үтэгжүүлгэ, комплексно механизаци гэхэ мэтын шэнэ удхатай боложо байhан үгэнүүдээр таряашад хөөрэлдэдэг байба. Хэлэhэн үгынгөө түлөө, абаhан уялгынгаа түлөө бидэнhээ ондоо харюусаха хүн үгы гэжэ хэлсэдэг байгаа hэн.

...XXI партиина съездын нэрэмжэтэ колхоз 1600 гектар тарялангай газар уhалха. Гектар бүриhөө адагынь 20 центнер ургаса абаха.

...Бэшүүрэй совхоз 1200 гектар уhалжа тарьяад, гектарай 20—25 центнер орооhо сохижо абаха.

...Калининай нэрэмжэтэ артель 1200 гектар газарта уhа гаргаха. Ургасань—харюутай, гүрэндэ хоёр түсэбэй орооhо тушааха.

...Свекло таридаг плантаци дээрэ нормын ёhoop үтэгжүүлгэ гаргагдаха, гектар бүхэндэ 20 тонно шэбхэ тараагдаха.

...Тарилга дээрэ гараар хэхэ ажал эрид бага болгохо, энэ ажалые механизмаар хэхэ. Иимэ ехэ хэрэгые дахуулан харуулагшань свекло таригша Евсей Павлов юм.

Хараалhан түсэбынь тодо, зориhон зорилгынь дэлисэ ехэ. Иигээд Хонхолын, Бэшүүрэй, Загагай болон Шэбэртын тарьяашан ажалайнгаа оншо бэдэржэ, добтолгын эхиндэ гараа hэн. Ухаан бодолоороо бэдэрэлгэ, шадал хүсөөрөө оролдолго захалаа.

1.

ЭНЭ хабарай шэнжэнь hайхан. Шэнэ юумэниинь олон. Уhан. Минеральна үтэгжүүлгэ. Комплексно механизаци. Түрүү ажалай болон эрдэм ухаанай туйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлгэ. Зүгөөр энэ хабарай эгээл hайхан шэнжэнь — хүн зоной оролдолго, тэдэнэй эдэбхи үүсхэл. Партиин Центральна Комитедэй февральда болоhон Пленум хүдөө нютагай ажалша түмэндэ дали hодо ургуулаа, шэнэ хүсэ нэмээгээ. Ажалша зон газар уhандаа, ажал хүдэлмэридөө, бэе бэедээ ондоогоор, hайханаар хандадаг болоо.

Колхозой түрүүлэгшэ Чимит Митыпов олохон хабар угтаа юм бэзэ даа. Теэд энэ хабар ондоохон байгаа. Хабарай ерэхые хүлеэhэниинь удаан, бэлдэhэниинь ехэ. Тиигэhэн мүртөө тарилгаяа хоёр недели оройтожо эхилээ. Дулааржа, газарай халахые хүлеэhээр энэ болгоо.

— Хабарай оройтоhониинь дээрэ болоо гээшэ ха. Уhалха газараа хуу уhалжа үрдеэбди. Алташамнай ехэхэн туhа хүргөө,— гэжэ колхозой түрүүлэгшэ хэлэнэ.

Алташа... Иимэрхүү гол горхон Буряад орондо олон даа. Тиигэбэшье бүри hаяханай энэ горхон суута гараhан байна. Эндэ Калининай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд хаалта барижа, нуур тогтоогоо юм. Хэhэн ажалынь аргагүй ехэ. Тоо барижа хэлэхэhээ бэшэ, энэ ажалай ехыень яажа харуулхаб. Хаалтын үргэн 40 метр. Үндэрынь — 10. Утань 100 шахуу метр. 35 гектар газарта энэ нуур уhaa долгилуулна. Миллионhоо үлүү кубометр уhан. Газарай унда хуряаха уhан. Мүнөө тарьяалангаашье, сабшалангаашье, бэлшээриеэшье уhалхадань хүрэхэ. Алташын нуурhaa эхилээд хүхэ ногоон hудаhан уруудана. Эдэ hудаhанууд свеклын плантаци, кукуруза болон шэниисын тарьялан; сабшалан бэлшээри хүрэжэ, Алташаhaa асарhан уhаяа шудхадаг.

Эндэхи зон уhанда даншье дуратай даа. Уhа хаража баярладаг, уhа үзэжэ зоригжодог.

...Нэгэ үеhөө эхилээд колхозой шофер С. Г. Федоров харгыгаар ябатараа гансата хажуу тээшээ эрьеэд, ханаабай эрьедэ ерэшэдэг, хабарай хүйтэн уhанай газар руу шудхан шэнгэжэ байхыень урмашан харадаг болобо. Тиигээд хэды дахин ханаабай эрьеэр ябаhан юумэ ааб даа — мэдэхэ хүн байхагүй, зүгөөр майн hайндэрэй урда тээхэнэ энэ хүн колхозой правленидэ орожо ерээ hэн. Хүнэй урда далдирдаг, түүгшэрдэггүй хүн аад, энэ ерэхэдээ хэлэхэ юумэеэ оложо ядаhан мэтэ толгойгоо эльбэн-эльбэн байгаа hэн. Тиигэжэ тиигэжэ дуугаран гэхэдээ:

— Намайе, Чимит Митыпович, табиха болоолта даа. Машинаяа тушааhуу,—гэбэ.

— Яабаш, нүхэр? Тарилгаяа эхилхэ гэжэ байтар ши машинаа тушааhуу гэхэш.

— Хари, тарилгын эхилхэ гэжэ байгаал хада хэлэнэб. Хожом орсой болошохо. Бидэнэр, шофернууд нигэжэ хэлсээбди. Звено болоод, тэндээ бинь ахалагшань болохо. Звенодомнай шофернууд Родионов, Павлов, Перелыгин оролсохо. Хэды шэнээн газар үгэнэбта даа, мэдэнэгүйб,— гэжэ Федоров хэлэхэ юумэеэ дүүргэбэ.

Түрүүлэгшэ гансата бодолгото болошобо гэхэ. Ушартай юумэ хэлээ. Теэд эдэнэй орондо хэниие шофер болгохоб? Механизаторнуудай hуралсал яалайб! Олон залуу колхознигууд шоферой, трактористын эрхэ абаа hэмнай. Тэдэнэй дунда энэ зандаашье руль бари гээ hаа бариха хүн олон.

Игэжэ тарилгын үшөө нэгэ механизированнэ звено колхоздонь бии болоhон юм. Звенодо уhанай газар үгэхэ гэжэ правлени шиидээ. Түсэбэй ёhoop гектар бүриhөө 20 центнер ургаса хуряаха гэжэ хараалагданхай hэн. Теэд звено 25 центнер ургуулхабди гэжэ уялга абаа. Түсэбhөө гадуур абтаhан ургасын дүрбэнэй нэгэ хубиие звеногой гэшүүд ажалай нэмэлтэ түлбэри болгожо абаха. Звеногойхидшье урмашаха, колхозшье hайдаха.

Энэ звеногой хүдэлжэ байхые хараабди. Газараа уhалhан гээшэнь урматай. Хахалhынь харыт—зөөлэн дэбисхэр шэнги. Звено hүүлшынгээ гектарые тарижа байна.

— Ургаса гарахал байха,—гэжэ ахалагшань хэлэнэ.

— Юрөөл болог,— гэжэ нэгэниинь дуугарна.

Захагүй полинууд. Али бүхэниинь өөрын нэрэтэй, нэрэ бүхэниинь удхатай: Баян, Сахюурта, Бэлшэр, Хайсагарай Адаг.

Чимит Митыпович урдаа дэлгээтэй байhан ном уншаhандал, эдэ полинуудые нэрлэнэ. Поли бүхэн онсо илгаатай, өөрын «зантай». Нэгэниинь сагаан шоройтой, нүгөөдэнь хайр шулуутай, гурбадахинь ёhото хара шоройтой.

— Эндэхэнэ халта тогтоё. Нэгэ түүхэ хэлэhүүб,— гээд Чимит Митыпович машинаhаа бууна.

...Үни урда болоhон ушар. Чимдэй эсэгын хадагалжа байдаг угай бэшэг соол энэ ушар хэлэгдэнэ. Гушад угай буряад зон эндэ үниинhөө хойшо hуудаг. Жэлhээ жэлдэ ган гасуур, зуд зоболон эдэниие дайрадаг hэн. Абарха, амаруулха арга байхагүй. Тиигэжэ байтар нэгэ лама, хаанаhаашье юм, эндэ бии болоhон юм гэхэ. Удаашьегүй энэ ламань тайшаагай hүүдэр боложо, ябаhан тээшэнь ябалсадаг, хүрэhэн тээшэнь хүрэлсэдэг болобо ха. Зоной дунда хэлсэхэдээ, бурханай абаралаар лусадта мүргэл хэнэ гэлсэдэг болобо. Удаадары тайшаа арад зоноо суглуулба ха. «Бурхан тэнгэриин адиста хүртээгүй hаа, ган гасуурhaa hалахаяа болёот. Дасан hүмэ бүтээжэ, лама хубарагуудые үргэжэ,

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта)

ПОЛИТИЧЕСКЭ ҺУРАЛСАЛ

АЖАЛШАДАЙ ЭРМЭЛЗЭЛЭЙ АШАНЬ ЕХЭ

Политическэ гэгээрэлэй һуралсалай дүн гаргаад байхада, энэ жэл үнгэрһэн жэлэйхиһээ ехэхэн илгаатай юм.

Соёл сурталай хүдэлмэриие эрид һайжаруулха тухай партиин ЦК-гэй июниин Пленумэй тогтоол хүтэлбэри болгон, манай партиина организаци политическэ гэгээрэлэй шэнэ жэлэй һуралсалые урдаһаа ондоошоогоор бэлэдхэн ябуулһан байна.

Партиин түүхэ, үдэр үдэрэй политикые үзэдэг кружок, һургуулинууд энээнһээ урда гол түлэб эмхидхэгдэдэг байгаа һаа, энэ жэлдэ хүдөө ажахын экономико, мал, таряан ажахые эрхилхэ гол заабари шудалха олон кружогууд эмхидхэгдээ. Тиихэдэ бидэнэр һуралсахаяа хүсэһэн коммунистнууд, комсомолшуудые хабаадуулхаһаа гадна, эрдэм мэдэрэлээ дээшэлүүлхэ дуратай жэнрэй хүдэлмэришэдтэ һуралсалай арга олгохон байнабди. Тиигэжэ политическэ, экономическэ һуралсалай кружок, һургуулинуудта дүн хамтадаа 196 хүн эрдэмээ дээшэлүүлжэ гараа гээ гү, али совхозой бүхы хүдэлмэришэдэй турбанайнь хоёр хуби шахуунь һуралсаһан болоно. Механизаторнуудай бүгэдэнинтэн һуралсаада, агрохими үзэхэ һургуулинуудта хабаадаһан хүнүүд энэ тоодо оролсоогүй. Энээние анхаралда абаха болоо һаа, совхозоймнай бүхы хүдэлмэришэд ном һудар үзэжэ, эрдэм болбосоролоо али болохоор дээшэлүүлжэ гэхэ алдуугүй.

Политическэ, экономическэ эрдэм һуралсалые үргэн ниитэ ажалшадай дунда дэлгэрүүлхэ зорилготойгоор эмхидхэгдэһэн бүхы кружогуудаймнай һуралсал жэлэй туршада һайнаар хэшээлнүүдээ үнгэргэжэ, хараалагдаһан түсэб, программаяа бүрин дүүргэжэ гэжэ түгэсхэлэй дүн гаргалгада тодорхо. Совхозой ахалагша зоотехник нүхэр Цыренддоржиевай, ахалагша ветврач нүхэр Зуевай, багша нүхэр Дондоковагай ударидаһан кружогууд һуралсалайнгаа ехэ илангаа һайнаар түгэсхөө.

Тиин ямар кружок хэр зэргэ хэшээлээ үнгэргөө гэжэ һайн сэгнэлтэ үгэхэһөө гадна, тэндэ һуралсагшад шэнэ юумэ шудалжа, ойлгоһоноо ажал хэрэг дээрээ ямараар нэбтэрүүлнэб гэжэ хараха гээшэ эгээл ушар тобшолол болоно. Иигэжэ политическэ гэгээрэлэй һуралсалай ашаг үрэ сэгнэхэ тухай партиимнай Центральна Комитет мүнөө тодорхой эрэлтэ табина. Энэ талаһаань абажа хэлэхэ болоо һаа, манай эдэ һуралсалай кружогууд зарим тэды һайшаалтай дүн харуулаа гэхэ хэрэгтэй.

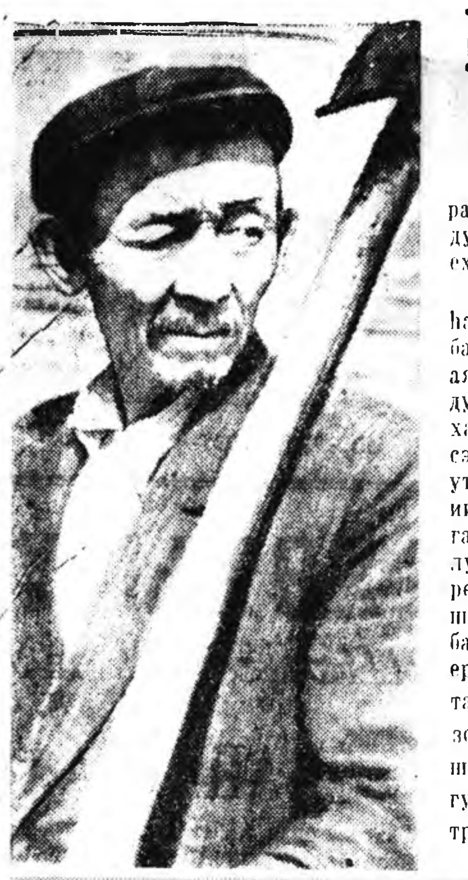
Совхозой хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй, ажалай түрүүшүүлэй һуралсаһан хүдөө ажахын тодорхой экономико шудалха семинар яһала туһатай юумэ хээ. Үнгэрһэн жэлнүүдтэ манай совхоз ажаүйлэдбэреэ ехэ гарза ехэтэйгээр, олзо оршо багатайгаар ябуулдаг байһан. Хайшан гэжэ һайнаар ажалаа эмхидхэжэ, ямар хэмжээнүүдые абажа, совхозоо ашаг олзотой ажахы болгохоб гэһэн гол асуудалые тус семинарта һуралсагшад дэлгэрэнгыгээр шэнжэжэ үзэһэн байна. Совхозой ахалагша экономист нүхэр Амагырова, совхозой директор нүхэр Банзаргашеев болон бусад мэргэжэлтэд совхозойнгоо ажахын зүб шэглэл оложо абаха, продукциинь өөрынь үнэ сэн хямдаруулха, хүдэлмэришэдэй ажалай эмхидхэл, түлөөһэ гуримшуулха тухай нютагай баримтануудые үндэһэлһэн, тодо һонор лекцинүүдые уншаһан байна. Лекци, элидхэлнүүд дотор табигдаһан тодорхой асуудалнууд семинар дээрэ дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсэгдэдэг, тиигэжэ олоной зүбшэлөөр тодорхой хэмжээ ябуулганууд хараалагдадаг байгаа. Тиигээд һүүлдэнь эдэ хэмжээ ябуулганууд совхозой дирекци, парткомой заседани дээрэ харагдажа, тусхай тогтоол болгон абтадаг һэн гэжэ тэмдэглэхэ зуураа, нэгэ иимэ жэшээ дурдалтай. Ажалай эмхидхэлэй һула, хүдэлмэриин түлөөһэнэй бүридхэлэй муу байһан дээрэһээ нёдондо жэл салин хүлһэнэй фонд хэтэрмэ ехээр үлүү гаргашалагдаһан юм. Энэниие хойноо олон хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэжэ, хүдэлмэришэдэй хүлһэн жэлэйхиһээ дээшэлһэн, шанар дээшэлэн, нэгэдэхи кварталда тоосоһон салиин фонд арбаад мянган түхэригөөр арьбалагдаһан байна.

Совхозойнгоо ажахые гол түлэб ямар шэглэлтэйгээр эрхилбэл хямда сэнтэй аад, ехээр продукци абахаб гэжэ мүнөө маша, таряашан бүхэн оролдоор болоо. Һаалишад, хонишод, малшад ажалай шэнэ аргануудые шудална. Алтан, Цецек гэжэ һаалиин гүүртэнүүд дээрэ, Хорнихооб, Шаагта, Улаан Ганга гэжэ отаранууда хэмэл һү буйлуулха, гидропони аргаар ногоо ургуулха абадал болгохон саг соо эмхидхэгдэжэ, тэндэхидүүлэй жэшээгээр бусадшье тэрэ түргэн дэлгэрээ һэн.

Исингэдэ сабшалан, бэлшээри элбэг, шииг нойтооршье ехэ гандадагүй гэжэ, энээнһээ урда үтэг хэхэ, үйлдхэхэ ажахые ябадал тодордогүй байгаа. Нэгэ гектарһаа тон багаар суглуулагдадаг хүбшэн үбһэн уишэдэй хэды шэнээн гаргашатай болоноб, ямар ашатай, түһатай гэжэ тоолоод байхадаа, түб шадарайнгаа газар һайнаар ашаглагдадаг болохо гэжэ тогтоогдоһон байна. Тиигэжэ энэ жэлдэ Үлзытэ, Баруун, Зүүн Шаагта гэжэ газарта үһалуури хэгдэжэ эхилээ, урданайхиһаа хоёр-гурба дахин ехэ нам нижэлэ сабшалан, поли дээрэ гаргагдаа. Гадна тарялан газарай элдүүрилгын шанар эрид һайжаржа, ороһото ургамалай ургаса дээшэлүүлхэ хэмжээн мүнөө жэлдэ шангаар табигдана. Манай урданай коммунистнууд, пенсионернууд нүхэд Шелихов, Кузьмин гэгшэд тарилгын, газар хахалалгын шанар хинан шалгаха гэжэ һайн дурахаа хүдэлнэ. Тэдэнэр мүнөө механизаторнуудтай хамта полевой стан дээрэ байдаг, тарилшадай ажалынь хинана, элирүүлэгдэһэн дутагдалые саг доронь усадхуулна. Тэдэнэр механизаторнуудтай сүлөөтэй сагтаа хөөрэлдөө хэдэг, мүрысөөнэйнь дүн гаргадаг юм. Газар хахалалга, тарилга дээрэ үдэрэйнгөө нормо хэдо үлүүлжэ ябаа тракторишнууд нүхэд Д. Суслов, А. Куликов, Г. Шагдаров, В. Заборский, М. Доржиев гэгшэд манай партиина гүрэнэй хинаалтын постые даагшад — урданай коммунистнууд Шелихов, Кузьмина үнэн зүрхэнэй баяр хүргэжэ, «эдэнэр манда ехэ туһа хүргэнэ» гэжэ хөөрэдэг байна.

Хүдэлмэришэн бүхэнэй өөрынгөө зорилго һайса мэдэжэ, ашаг ехэтэйгээр ажалаа ябуулхые хүсэбэл, амжалта түйладагынь хэндэшье элитэ. Мүнөө манай совхозой үйлэдбэриин зарим тэды дүн хадаа хүдэлмэришэдэймнай эдэбхи үүсхэлэй улам дээшэлжэ байһаниие гэршэлнэ. Гүрэндэ мяха худалдаха түрүүшын кварталай түсэб болзорһоонь холо урид дүүргэгдээ һэн. Һү тушаалгаар кварталай түсэб үлүүлэгдээ һэн. Мүнөө хоёрдохи кварталда һү һаалимнай бүри дээшэлхэ зэргэтэй. Гүрэндэ һү худалдаха талаар хахад жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид июниин 15-да дүүргэхэ гэжэ шэнэ социалис уялга абаад, манай совхозой һаалишад Яруунын аймагай бүхы һаалишад, малшадые мүрысөөндэ уряа. Манай Исэнгын совхозойхидой жэшээгээр һү һааха, худалдаха хахад жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн мүрысөөн Яруунын аймаг соо мүнөө угаа эдэбхитэйгээр дэлгэржэ байна. Энээндэнь бидэнэр, Исэнгын совхозой бүхы ажалшад, тон ехээр баясанабди. Түсэбһөө гадуур гүрэндэ һү, мяха худалдаха талаар абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлхэ, хабарай тарилгын бүхы хүдэлмэриие түргэн саг соо сүм дүүргэхэ гээшэ манай совхозой хүдэлмэришэдэй һаяын сагай гол шухала зорилго мүн.

Б. ЭРДЫНЕЕВ.
Исэнгын совхозой парткомой секретарь.

ГАЗАРАА УНДАЛУУЛБАЛ—ГАРЗАТАХАГҮЙШ
СЭНХИР ҺУБАГУУДАЙ ЭЗЭД

Хори тосхонһоо зүүлжээ гараһан хобхо дардам харгын урдуурхи посхоодой саада тээ ехээр хахалһан газар хабтайна.

Мүн посхоодой захаар татаһан нариншаг ута һубаг ханаабаар уһан харьялан урдажа, аяар саана таряалангай тэг дундуур таран үгы болошоно. Һубаг ханаабһаа урагшань гаргаһан сэнхир һудаһануудтал нариихан ута бураздаа, зурууднуудаар уһан иинэ тиишээ аалихан таража, газарай хүрьһэ садатар ундалуулна. Гартаа хүрзэ бариһан резинэ гуталтай хэдэн хүнүүд шагайсаа хүрэтэр гэхээр уһа шабар ойможо ябаад, бураздаагаар ерэһэн уһа нэгэ газарта нуур таляан болотор аягалуулангүй, зохидоор тараажа, хүрьһэндэнь шэнгээнэ. (Доодо зураг.) Тээ саагуурнь хүхэ шэрэтэй «Беларусь» трактор хойноо культиватор шэрэнхэй, уһанай урдаха зурууд бураздаануудые гаргажа ябана.

— Иигээдшье энэ газарайнгаа урда захые уһалжа, үглөөнһөө гол хүдэлмэреэ дүүргэхэмнай. Түрүүн уһалһан таряалангай хойто заха мүнөө дээгүүрээ һайса хатажа, хахалхаар болоод байна. Кукурузаяашье тариха сагнай тулажа ерэбэ,— гэжэ тэндэ хүдэлжэ байһан пенсионер үбгэн Дамба Ванзатов хэлэнэ. (Дээдэ зураг.)

— Эдэ гурбан пенсионер үбгэд газарыемнай уһалалсажа, айхабтар ехэ туһа хүргэбэ. Таряанай газар уһалха гээшэмнай дүй дүршэл багатай хүндэ амархан хэрэг бэшэ байна. Шадажа урдахуулаагүй һаа, уһан һанаһан тээшэ ябажа үгэхэгүй. Нэгэ гэбэл, хонхор соо ошоод тогтошохо, үгышье һаа, хэлтэгы газар руу тогтон торонгүй урдаха. Юрэдөөл үбгэдэй шадамар бэрхэ байһанай ашаар газараа һайнаар уһалжа абаба гээшэбди,— гэжэ энэ Анаагай совхозой 3-дахи отделениин кукурузашан Юрий Тыкшеев хөөрэнэ.

Үнэхөөрөө хүдэлмэриин наһанһаа үнгэржэ, амаралтада гараһан үбгэд Дамба Ванзатов, Чимит Жамбалов, Замбала Жамбалов гэгшэд өөһэдынгөө һайн дураар гартаа хүрзэ барижа, хабарай хара һалхин, бороо, саһан соошье үнэн зүрхэнһөө оролдосотойгоор хүдэлжэ гараа. Тиигээдшье эдэмнай булта 10—20 жэлдэ таряалан, сабшалан уһалжа ябаһан, залуушуулда һайн һургаал заабари, дүй дүршэлшье нилээд үгэхэ зон гээшэл. Мүнөө эндэ 100 шахуу гектар кукурузын газар һайса уһалагдажа, тарихаар бэлэн болоод байна. Энэ жэлдэ хабартаа Анаа нютагаарнай хура бороо ехэ таһалдаагүй. Теэд таряалангаймнай хажуугаар горхоной уһанай харьялан байхада, гансал тэнгэриин шарай адаглаад, газараа уһалангүй һууха болоо һаа таарахагүй. Июнь, июль һа... нуудай ямаршье байхань ма... дэнэгүй ха юм. Хүрьһэнэй ... нойто элбэгтэйл байхада, кукуруза һайн ургаха бшуу,— ... хуушанай уһалууршан Д... Ванзатов хэлэнэ.

— Кукурузынтнай газар ... зэргэ үтэгжүүлэгдэнхэйб?— ... жэ асуухада:

— Байгааша зуун га газар ... мянга гаран тонно хуушан ... хэ зөөгдөө. Гадна нёдон... эндэ шэбхэ ехэ гаргажа, ... кукуруза таряа һэмди. Мү... жэлдэ га бүриһөө 250 цен... ургаса сохом абахабди,— ... кукурузашан хүбүүн Юрий Ты... шеев мэдүүлнэ.

Эдэнэр майн 25-һаа, газар... хүрьһэнэй дээрэһээ 10—12 с... тиметр дулаасахада кукуру... түлэг тарижа эхилхээр б... юумэеэ гүйсэд бэлэн болгон...

М. Намжил...
фото, тейс...

ХОЁР ДАХИН ЕХЭ ҮБҺЭ АБАХАЛ

«Үбэлдөө шииг нойтон багааршье ороһон һаа, харин һүүлдэ, хабар эртүүр саһан ехээр орожо, баһа һүүлдэнь Баргажан нютагтамнай хаа хаанагүй бороо горитойгоор адхаржа, элдэб ургамалда, үбһэ ногоондо һая наашадаа үзэгдөөгүй «тэжээл» үгтэбэ» гээд колхозые колхоз болголсоһон ажалай баян дүршэлтэй үбгэд, хүгшэд баяр найдабаритайгаар хөөрэлдэнэ. Нэрээшье наһаараа газар таряалан хүгжөөлгэдэ хабаадалсаһан бэрхэшүүлэй хэлэһээр, газарай хүрьһэнэй дээдэ «талынь шииг доодо талынгаа шиигтэй ниилэһэн» болоно. Бороо хурын удаахан болзор соо бирatайгаар ороошьегүй һаань, ороохо таряан, үбһэ ногооншье элбэг һайнаар ургажа гарахаар.

Теэд «бурхан баян ургаса заяаха» байха гээд тэнгэри өөдэ хараад һуухагүйбди гэжэ Хурамхаанай совхозой луговодууд мэдүүлнэ. Тус совхоздо сабшалангай газарта үбһэ ногоо ургуулжа абаха табан тусхай звено эмхидхэгдэнхэй. Эдэ звенонуудынь тус бүридөө даажа абаһан газартай, жэжэхэн зэр зэбсэгтэй, ямар гаргашатайгаар, хэды шэнээн үбһэ ногоо гектар бүхэндэ ургуулхаб гэһэн түсэб — даабаритай юм. Ондоогоор хэлэхэдэ, урдынхидаа адляар, таамагаар эдэнэр ажаллахаяа болижо, ажахын тоосоондо ороһон байна. Сабшалан һайжаруулха янза бүриин хүдэлмэри хэхэдээ хододоо бодомжотой, хураагдаһан үбһэнэй центнер бүхэн хэды шэнээн үнэ сэнтэй байхаб гэжэ тооложо шэбшэжэ гаргадаг. Урдань хүрзэ, лом гэхэ мэтэ жэжэхэн хэрэгсэлнүүд ямаршье данса мэдээгүйгөөр һаар талаар хаягдадаг, орхигдодог һаа, мүнөө ганса хадааһан бүхэн бүридхэлдэ абтанхай гэжэ луговодууд хөөрэлдэнэ.

Нёдондонойхиһоо һураггүй ехэ үбһэ тэжээл ургуулжа абаха зорилготой тус совхозой луговодууд үнгэрэгшэ жэлэй октябриин нэгэнһээ үндэр баян ургасын түлөө тэмсэжэ эхилэнхэй. 400 гектар хараатай сабшалан уһалха, урдажа ерэһэн уһа хэрэгтэй газар тээшэнь залан табиха 7 хаалта, түхеэрэлгэнүүд шэнээр баригдаа.

Луговодуудай звеногой гэшүүд бүхэн хэхэ ажалаа хоорондоо шадамараар хубаарилжа, даабарита газар бүхэнөө модо шулуунһаань сэбэрлэдэг байна. Үбһэ ногооной үдхэн һайнаар ургахаар хоёр гектар тухай ехэ шулуутай нэлэнхы тэгшэ газар байгаа. Тэрэнээ хамтынгаа хүсөөр дууһан сэбэрлэжэрхёо. Гадна 0,5 гектар газарай шугы бургааһа сэбэрлэжэ хаяа. Үнгэрэгшэ намар 100 гектар һайса уһалһан. 5 километр утатай һубаг ханааб намар сэбэрлэгдэһэн. Хабар эртүүр һайрамай уһа сабшаландаа шэнгээжэ абаһан байна. 600 мянган кубометр хараатай тошон халяагдаһан. Гол горходой урдажа эхилхэдэ таарамжатай газарнуудаа баһал һайса уһалжа абанхай. Бүхыдөө 80 гаран сабшалан уһалагдаһан байна бшуу. 200 гектар сабшалангай газар һайжаруулхын зорилгоор дисковани хээ. Үбһэ ногооной һая үндэһэлэн ургажа байхада сабшалан малда гэшхүүлхэ, ультюулхэгүйн түлөө тусхай хэмжээнүүдые абажа байнхай.

Совхозой эдэбхитэй, оролдосотой олон тоото луговодуудай дундаһаа Павел Прокопьевич Колмаков, тэрэнэй даадаг звеногой гэшүүд шалгарна. Эдэнэр үнгэрэгшэ намар хада 65 гектар газар уһалһан юм.

— Үнгэрэгшэ жэлдэ гектар бүхэнэй дунда зэргээр 10 центнер һайн шанартай үбһэн хураагдаһан юм. Иигэжэ-бүхыдөө 630 центнер үбһэ манай звеногойхид сэл ногооноор сабшажа, соможо абаа һэн. Тиихэдэ яһала һайнаар ажаллаабди гээд һанагдаһан байгаа. Харин мүнөө сагаймнай эрилтэ тад ондоо болошоо бшуу. Нэгэ хоолосой ургаһан газарта хоёр хоолос ургуулха, нэгэ центнер үбһэ абаһан газарһаа, мүнөө хоёр дахин ехые абаха саг болонхой, — гэжэ Павел Прокопьевич нүхэдэйнгөө нэрэһээ хэлэнэ.

Гансахан совхоздоо бэшэ, харин бүхы управлени соогоо суурхаһан энэ шадамар бэрхэ луговод нёдондонойхиһоо хоёр дахин ехые, 1260 центнер үбһэ ургуулжа абахаар шиидээ. Нёдондо сабшалангай гектар бүхэнһөө 10 центнер үбһэ хурааһан һаа, мүнөө — хүдөө ажахые ашаг ехэтэйгээр хүгжөөхэ жэлдэ 20 центнертэ хүргэхэ эрмэлзэлгэтэй. «Ажалнайшье мүнөөдөө амжалтатай, бүтээсэтэй ябажа байна. Даабарита ажалаа үлүүлэн дүүргээд, түсэбһөө гадуур ехэ үбһэ ногоо ургуулжа абахадаа магтаалда, нэмэлтэ түлөөһэндэ, шанда хүртэхэбди гэжэ мэдэнэбди» — гээд нүхэр Колмаков шиидэнгеэр мэдүүлнэ.

Д. ЧИМИТОВ,
манай тусхай корр.

ЭДИР ХҮБҮҮНЭЙ ЭРЭЛХЭГ БААТАРШАЛГ...

XVII зуун жэлдэ гайхамшаг габьяа гаргажа үльгэр ту... ороһон ородой патриот Иван Сусанинай баатаршалтые ... таһан, Совет Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөөгэй түлөө эрэл... тэмсэһэн долоон баатар тухай документнүүд дайнда хаб... һан суута сэрэгшэдэй Советскэ комитедтэ хадагалагданхай ... даг. Тэдэнэй дундаһаа эгээл эдир залуунь байһан Коля ... чанов тухай эндэ хөөрэгдэхэнь.

Хүнэй һөөргөө тэхэрижэ гарахын аргагүй бүр намаг соо фашис дээрмэшэдэй батальониие төөрюулжэрхёод тэрьедэжэ ошоһон эдир хүбүүн тухай «Советская Украина» газетэ 1943 оной октябриин 3-да бэшэһэн байгаа.

Хэн һэн бэ? Нилээд үнихэн тэрэнэй нэрэ обог мэдэгдээгүй байһан юм. Гэбэшье олохон жэлнүүдэй үнгэрөөд байхада, эдир герой тухай һайн мэдэхэ болоо бэлэйбди. Тэрэмнай—Николай Молчанов....

Черниговскэ областиин Барановка тосхондо ажаһуудаг хүн.

...Тиихэдэ фашис хара дээрмэшэд Чернигов нютагые буляан эзэмдэһэн байгаа. Тэдэнэй шуһата мүрөөр үхэл зоболон, ядарал гасалан асарагдаа һэн. Тэрэ үедэ Коля Молчанов оройдоол 13 наһатай байһан юм. Тэрэнэй нютагаархиниие фашис булимтарагшадай доромжолжо, алажа байхые Коля ходо харадаг байба.

1943 оной намар... Фашистнууд баруулжаа түргөөр түригдэн сухарижа эхилһэн юм. Тиихэдээ тэдэнэр бүхы тосхонуудые галдан, хүн зониинь хюдажа захалһан байгаа. Һүниин тэнгэриие түймэрэй гал гэрэлтүүлжэ хонодог болоо һэн.

Ехэ буунуудай хүндөөр нэерхэнь зүүн зүгһөө сэностожо эхилбэ. Барановка тосхонойхид Гитлерэй булимтарагшадай дары сухариха болоһые мэдэхэдээ, нэгэтэ һүни «Заревнище» гэжэ газарта булта сугларжа, үдхэн ой соо хоргодобо.

Үглөө үүлэөгүүрынь фашистнууд тосхондонь хүрэжэ ерэһэн байгаа.

— Бидэ гурбуулханаа байгаа һэмди,—гэжэ Николай Молчанов тэрэ аймшагтай сагые ойндоо оруулан, түр зуура дуугай болоһоной һүүлээр хөөрэжэ эхилбэ,—үбшэлһэн хүгшэн эжымни, дүү хүбүүн Петя бидэ гурбан зугадаһан зоной хойноһоо дабхиулжа ябатарнай, шор болоходоо, тэргымнай нэгэ мөөр эбдэршоо һэн. Тиигээд бусадһаа таһаршаһан байгаабди. Яалтай гээшэб? Хойномнай моридой түбэреэн дуулдаад, буудалдаан болошобо. Тиигэһэнэй удаа үнишье болонгүй, фашистнууд маниие тойрошоо бэлэй. Би һэмээхэнээр тэргэһээ һүрэжэ буугаад, харгын захадахи бургааһан соо хоргодобоб. Энэ үедэ дайсанай нэгэ офицер тэргымнай хажууда ерээд:

— Ши, хүгшэн, Каменка тосхон ошохо харгы үтэр манда заажа үгэ. Мэхэлээ һааш—шамайе, тэрэниие буудажа алахаб.—гээд бишыхан Петя тээшэ заахыень обёорбоб.

Каменка тосхон ошодог харгы фашистнуудай үхэлэй газар болохоор бүр намагтай байһыень би һайн мэдэхэ байгааб.

Гитлерэй дээрмэшэд хүгшэн эхыемни тойроод һүхирэлдэнэ, автомат буугаараа занана. Заахан Петя айһандаа орилно.

«Каменка тосхон ошодог харгын бүхы булан тохойе һайн мэдэхэ ха юмбиб. Царево намаг тэндэ бии бшуу. Тэрээ руу ороол һаа, шархяа хатааха байха. Ой соогууршье хотироладожо төөрюулхэдэ болохо ха юм» гээд бодобоб. «Уялгаяа бэелүүлхэ сагшни тулажа ерэбэ. Зүрхэлыш» гэһэн бодол эрид шиидээд, офицертэ ошожо:

— Тэрэ харгыетнай һайн мэдэхэлби,—тэбэб.

— Ши гү?—гээд, тэрэ этигэжэ ядангяар, хүлэймни үзүүрһээ тархиимни оройдо хүрэтэр шэртэн гэтээд,—партизануудай тагнуулшан бэшэ бэзэш. Ойлго юрэдөөл,—гээд, ташуур буутаа хуйһаань һугалан гаргаба.—Мэхэлээд лэ үзэ,— ... руугаа һомо шаалтахаш. ... тейн?

Би зүбшөөжэ толгойгоо до...
— Зай, бушуу газаршала!...
Сэдьхэлээ ехээр хүдэлһэндөө ... нүүдни шэшэрэлдэнэ, аман со... шье хаташаба. Би түрүүлээд ... баб. Хойномни тэрэ офицер ... унаад галдина. Моринойнь ... аминай хойто духадам хүрэхые ... хэнээр мэдэрнэб, баһа намаг ... олон хүлэй абяатайгаар шаа... татагдан һугархые дууланаб.

Тиихэдэ иимэ бодол түрэж... һэн: «Царево намагта түрг... хүрэһэйбди даа. Тэндэһээ эдэ ... сууд яашье һөөргөө гаража ш... гүй. Манай сэрэгшэдшье ерэхэ ... лөө бэзэ.... Хүгшэн эжы Петя ... холо ошоо бэзэ, эдэ бузарнууд ... ниие хүсэхэеэ болёо»....

Коля Молчанов тиихэдэ фа... нуудые Полессиин гүн намаг ру... хуулжа оруулаад, ой соогуур ... удаан, бүхэли һүниндөө нишэ... шэнь түнхэглүүлбэ. Үүр хир... эхилхэдэ, һөөргөө тэхэрихын ар... намаг соо орошоһоноо фашис... һаял обёороо һэн.

—Алим бэ, харгышни? гээд ... ровец шүдэнэйнгөө забһараар ... ганан асууна.

— Тэрээхэн добуу харана ... Тэндэһээ сааша намаг дууһа... менка тосхон хүрэтэр тиимэш... ло бэшэ болоо,—гэжэ Коля ... харюусаба....

Коля болдог дамжан урагша ... райна. Фашистнууд аргаа муха... даа хойноһоонь дахалдаха ... болобо. Тэдэнэй мори тэргэ, бү... сэгынь барандаа намаг руу ш...

— Энэ янданиие буудажа ... Ямар муухай газар руу м... оруулба гээшэб?... Алим бэ т... гээд тэдэнэр һүхирэлдэжэ ор...

Коля тиимэ шууяанай ... һамбаанда һэмээхэнээр мүлхижэ ... гааһа руу ороод, саашаа ... рьедэн мүлхибэ. Фашистнууд ... ноһоонь захагүй буудажа ор...

Намагай шабар шабхада ... сасажа үхэхын түйлда хүрэ... улам холодон мүлхибэ. Нуурые ... дэлэн яажа гараһанаа өөр... һайн ойлгоногүй. Колиин түрэ... хондоо хүрэжэ ошоходонь, совет ... рэгшэд ерэһэн байгаа. Совет оф... рэй урда ерэжэ баяртай зогсоо... раа:

— Царево намаг соо фашист... байна. Тэдэниие тэрээн худ... хуулжа оруулжархёоб... Ш... ошыт,—гэбэ.

— Бэрхэш. Ёһотойл Сусанин... шэш!—гэжэ командир хэлээ... лиие тэбэрибэ.—Бидэнтэй ош... Газаршалхаш.

Тиигэжэ совет сэрэгшэд ... үлэһэн фашистнуудые намаг со... бариһан юм. Теэд тэдэнэй оло... тэндээ шэнгэжэ үхэшэһэн бэ...

Николай Николаевич Мол... мүнөө Ленинэй нэрэмжэтэ кол... ажаһуудаг. Ороохо таряа ехээр ... гуулдаг, дүршэлтэй хүн болон...

Коммунист Молчановта хани... хэд олон юм. Николайн алба ... Алас Дурна хизаарта, комсом... луушуулай шахтын барилгада ... далсаһан газартань—Донбасст... ни нүхэдынь ажаһуудаг.

Барановка тосхоной һур... нютагайнгаа эрэлхэг хүн тухай ... зохёонхой.

Аким ПОПОВИЧЕНК...
(АП...)

ДОБТОЛГЫН ЭХИН

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта)

мүргэл хэхэ гэһэн абарал буугаа» — гэжэ тайшаа хэлэбэ. Дасаншье баригдаа һэн, 300 ламанар үдэр бүхэндэ хурал хэдэг болоо һэн. Арад зоной зөөри тэрээ руу урдаа һэн. Теэд ерэдэг ган боложол, ушардаг зуд үргэлжэлжэл байдаг бэлэй.

Чимит Митыпович хөөрэхэеэ болёод, бодолгото болон, тэрээ хойто ноб ногоохон хада уулануудые харасагаан байна. Ая гангын үнэр хамар хадхана. Булжамуур шубуун дээгүүр элинэ. Хабарай саг, зунай эхин.

— Эгээ гоё газар хаанаб гэжэ намһаа хүнэй һураа һаань, манай эндэ, Гушадта гэжэ хэлэхэ һэм,— гээд Чимит Митыпович мэнэ һая хэлэһэн ушараа үргэлжэлүүлнэ:

— Би түүхын удхатай юумэ хэлэбэб. Юрэ хэлэжэл байгаа бэзэб даа. Битнай түүхэшэн хүнби. Таримжа дүүргэмсээрээ институтда гүрэнэй экзамен барихаяа ошохом... Урда сагта бурханда мүргэжэ, дасан һүмэ бүтээжэ ган гасуурһаа һалахаяа оролдодог байгаа. Теэд бидэнэр мүнөө өөһэдөө бурхад болоод байнабди. Тэрэ дасангай һууриин хажууда, Хайсагар горхон дээрэ үшөө нэгэ хаалта барихабди. Тиихэдэ юунииньшье боложо байг лэ. Ган зудыншье.

Гушадай мүнөөнэй «бурхадай» түсэбынь ехэ. Шэнэ хаалтань үшөө 500 гектар газар уһалха аргатай болгохо. Энэ жэлдэ Калининай нэрэмжэтэ колхоз 1200 гектар газар уһалжа, шэниисэ, кукуруза, свёкло таряа. Энэнь нёдондонойхидо орходоо 500 гектар ехэ. Жэл бүхэндэ уһалууриин газар табан зуун гектараар нэмэнэ. Калининаархинай алхамынь иимэл даа! Ганса уһалууриин ашаар 9 мянган центнер шэниисэ нёдондонойхиһоо үлүү абаха. Энэнь гүрэндэ талха тушааха түсэбыень дүүрэн хангаха. Калистрат Устиновай звено мүнөө жэлдэ 540 гектар шэниисэ, 250 гектар кукуруза таряа. Ганса энэ звеногой ургуулһан таряагаар гүрэндэ тушааха түсэбөө дүүргэхэ. Иимэ хэмжээн, иимэ хэрэг — шэнэ хабарай шэнжэ.

II.

КОЛХОЗОЙ түрүүлэгшэ институт дүүргэхэеэ байна. Гансашье тэрэ һуралсанагүй. Бултадаа һуралсана. Таряашад, хонишод, үхэршэд. Бултанай һуралсал — мүн лэ энэ хабарай онсо шэнжэ.

Поли дээрэ тракторай хүнхинөөн таһалданагүй, үдэр һүнигүй ажалай дуугаар зэдэлнэ. Харюусалгатай үе, үндэр ургасын түлөө тэмсэлэй хаһа. Зүгөөр хүдөө зоной ажал оролдолгонь ганса энэ бэшэ. Малшадай мүн лэ харюусалгатай үе ерээ. Фермэ, отаранууд хабаржаан, зуһаландаа буужа байна. Колхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ, партийна хүдэлмэрилэгшэдтэ хүндэхэн үе. Малшадай зунайнгаа байрада зохидоор һуурижахын түлөө оролдохо хэрэгтэй, радио шагнажа, газетэ уншажа байхыень һаналсаха, талха хилээмэ саг соонь тэдээндэ хүргэжэ байхаяа мартахагүй хэрэгтэй. Ажал олон, алинииньшье али гэшэгүй. Үйлэдбэриин управлениин, хүдөөгэй парткомой хүдэлмэрилэгшэд али алиень харалсажа һурана. Тэдэнэр өөһэдөө һуралсажа байһан мүртөө хүнүүдээ һуралсуулна.

Мүнөөдэршье малшад, тугалшад, һаалишад, партийна организацинуудай секретарьнууд сугларанхай. Тэдэниие Мухар-Шэбэрэй партком Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхоздо урижа асараад, түрүү дүй дүршэлдэ һургахань. Энэ ажахыда хаража абаха, һуралсажа мэдэхэ юумэнь яһала бии.

Энэ совхоз управлени соогоо, республика дотороо һү, мяха, үндэгэ гүрэндэ худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые эгээ түрүүн дүүргээ. Нёдонойхидо орходоо үнеэн бүхэнһөө 1,5 дахин ехэ һү һаана. Гүрэндэ тушааһаниинь хоёр дахин ехэ. Мяха худалдаха түсэбөө хоёр дахин шахуу үлүү дүүргээ. Июнь һарада үшөө 200 гахай шахажа тушааха.

Түсэбэйнгөө ёһоор совхоз үнеэн бүриһөө 1400 килограмм һү һааха байһан юм. Теэд мүнөө тэрэнээ ондоо болгоо. 2100 килограмм—иимэ тоо совхозоорхиной шэнэ уялга соо бэшэгдэнхэй. Амжалтынь эшэ үндэһэн гэхэдэ, эндэ түрүү, шэнэ юумэндэ ехэ дуратай юм. Совхоз хэмэл һү ехээр хэрэглэдэг боложо, һааһан һүнэйнгөө 90 процентыень гүрэндэ тушаадаг болоо. Мүнөө малай бэлшээри тон һайн, тиимэ мүртэнь гидролизно дрожжо үнеэдтээ эдюулжэ үргэлжэлһөөр.

Энэ совхоздо суута тугалшан Зинаида Литвинцева ажалладаг. Управлени сооһоо суглараһан тугалшад тугалые хайшан гэжэ түргөөр ургуулха, шахахаб гэжэ эндэһээ һуралсаха...

Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлени болон партийна комитет түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ ехэшэг анхарал табина. Тодорхой жэшээгээр, эдэ малшадые һургаһандал, таряашадые, свёклошониие, кукурузашаниие һургана. Евсей Павловай свеклын плантаци түрүү дүй дүршэлэй һургуули болонхой. Кондратюков Жанаев хоёрой аргаар бусад кукурузашан ажалладаг болонхой.

Түрүү удхатай, ашаг ехэтэй арга методууд эндэ үргэн харгыда гаранхай. Гэбэшье харгы дээрэнь заримдаа болёожон дайралдана.

Партийна комитедэй үйлэдбэриин управлениин хэхэ юумэнь үшөөл ехэ даа. Энээниие мүнөө хабар гэршэлжэ байна.

Ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй хэжэ байһан ажалые, бодожо байһан юумые үзэхэдэ, хубилалтань айхабтар ехэ. Үйлэдбэри тэдэнэй хүдэлмэриин гол удхань болоо. Түсэбөөшье табихадаа, ажалаашье эмхидхэхэдээ, хүнүүдээрээшье хөөрэлдэхэдөө үйлэдбэреэл һайжаруулха гэһэн нэгэн хүсэлэнтэй.

КПСС-эй ЦК-гай тогтооһон түсэблэлгын шэнэ гурим колхознигуудай, совхозой хүдэлмэришэдэй, мэргэжэлтэдэй үүсхэлынь дэлгэжэ үгөө. Продукци үйлэдбэрилгые ехэ болгохын түлөө хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалгыень үргөө. Тэдэнэй олониинь урда хараалһан түсэбүүдээ дахин дахин үзэжэ, ургаса һайнтай ургамалнуудай тарилгые ехэ болгоо, һү, мяха ехэ болгохо шэнэ арга олоо. Зүгөөр зарим хүтэлбэрилэгшэд урда хараалһан түсэбөө дахин хаража үзэхэдөө, эгээ ашагтай ургамалнуудай тарилгын талмайе бага болгожорхиһониинь гайхалтай. Үнгэрөөшэ жэлдэ «Эрдэм» совхоз шэниисэһээ ехэхэн олзо абаа һэн. Энээнэе хэниинишье мэдэжэ байха. Гэбэшье энэ жэлдэ шэниисынгээ тарилгые аяар 630 гектар бага болгоо. Иимэрхүү юумые Сүүлгын совхоз хэжэрхёо.

Мухар-Шэбэртэ, Бэшүүртэ горох һайн ургадаг. Энээнэй амта олохон газарта мэдэнхэй. Зүгөөр «Дружба» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Юмсунов, Бэшүүрэй совхозой директор нүхэр Козлов үшөөл ойлгоогүй хэбэртэй.

Түсэбөө табихаһаа урид яһала хэлсэгдэһэн, яһала зүбшэгдэһэн байна бшуу. Иигэжэ хэлсэгдэжэ, зүбшэгдэжэ абтаһан түсэбые дураараа худхаха хубилгаха гээшэ түсэблэлгын шэнэ ёһондо тон таарашагүй байна. Хараалһан түсэбөө, үгэһэн үгэеэ дүүрэн дүүргэхын түлөө партийна ёһоор харюусаха шанар шадабари хүтэлбэрилэгшэд бүхэндэ хүмүүжүүлхэ, нэбтэрүүлхэ гээшэ партийна комитедэй, үйлэдбэриин управлениин зорилго болоно.

**

РЕСПУБЛИКА дотороо үндэр ургасын түлөө мүрысөө үүсхэгшэдэй хэжэ байһан хэрэгынь ехэ. Добтолжо ябаһан замынь сэхэ. Зүгөөр зам дээрэхи энэ тэрэ хаалтанууд түбэгшээлнүүдээ зайлуулаа һаа, мүрысөө үүсхэгшэд ёһотойл дардам замдаа гараха байна.

Ц. ОЧИРОВ.
манай тусхай корр.

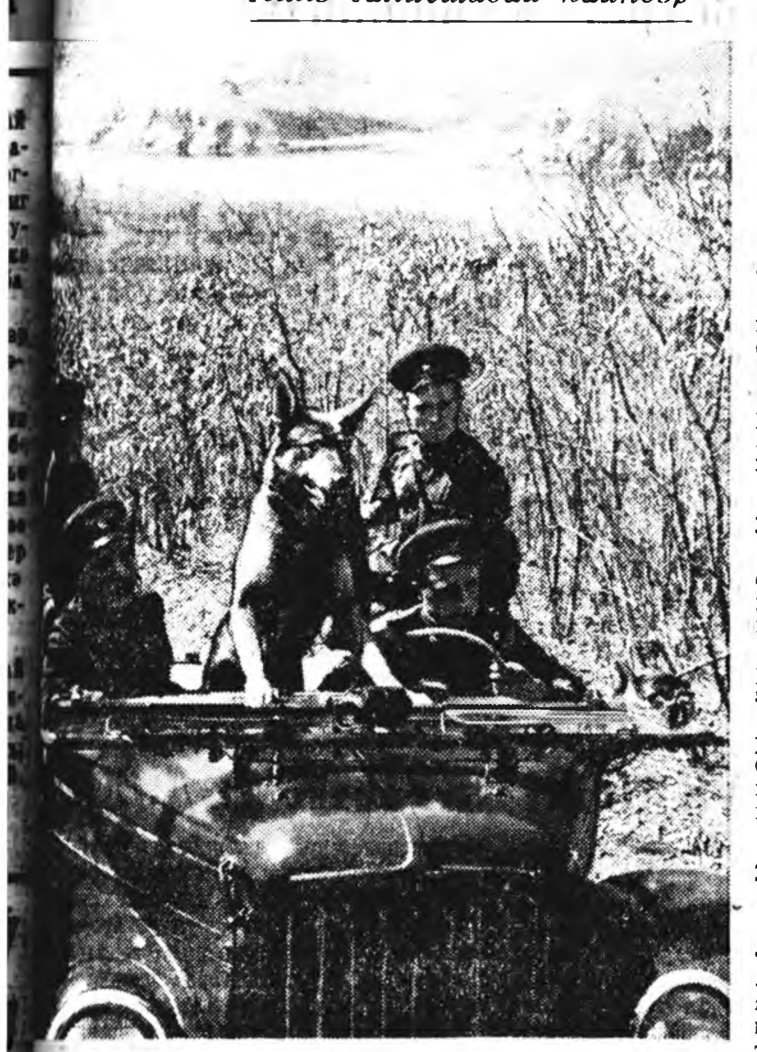

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: синтетическэ утаһа гаргадаг Калинин... комбинадай шэнэ түхеэрэлгэнүүд. ТАСС-ай фотохрон...

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1964 оной майн 28.

Хилэ сахигшадай hайндэр

СОВЕТ ОРОНОЙ ХИЛЭ ХАМГААЛАГШАД

...РАГ ДЭЭРЭ: Н-скэ заставын сэрэгшэд хилын харуул...жа ябана. ТАСС-ай фотохронико.

Совет ороной хилын харуулай сэрэгүүд манай гүрэнэй хилые 46 жэлэй турша соо хёрхо хурсаар хамгаалжа, дайсанай тагнуулшадтай, хилые дабагшадтай, экономическа болон политическэ hүйдхэлшэдтэй тэмсэжэ байна.

Хилын харуулай сэрэгүүдые байгуулга, дэлхэй дээрэхи түрүүшын социалис гүрэнэй хилые хамгаалха шухала гол ёhонуудые зохёолго Коммунис партиие болон Совет гүрэниие байгуулагша, вождь Владимир Ильич Ленинэй нэрэтэй таhаршагүй холбоотой юм. Энээгээрнь Совет ороной хилын харуулшад угаа ехээр омогорходог.

Хилын харуулай сэрэгүүдые байгуулха тухай Арадай Комиссарнарай Соведэй декредтэ 1918 оной майн 28-да В. И. Ленин гар табяа hэн. Энэ декрет хилын харуулай сэрэгүүдэй гол зорилгонуудые тон эли тодоор тодорхойлhон байгаа. Мүнөөшье үедэ мүн лэ тиимэ зорилгонууд табигдадаг зангаараа байна бшуу. Октябриин туйлалтануудые хамгаалхын тулада Коммунис парти, тэрэнэй вождь В. И. Ленин Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые, ВЧК-гай органуудые, тэрэ тоодо хилын харуулай сэрэгүүдые байгуулаа hэн.

Совет республика 1922 оной октябрьда илалтын hайндэр тэмдэглэhэн байгаа. Англо-американска, япон интервентнүүдhээ Алас Дурна зүгые Улаан Арми болон партизануудай отрядууд хүсэдөөр сүлөөлhэн байгаа бшуу. Алас Дурна зүгэй гүрэнэй хилэнүүд дээрэ Совет ороной хилын харуулай түрүүшын подразделенинүүд гараhан байгаа.

Сагаантанай 200 хүнhөө бүридэhэн банда 1922 оной октябриин нэгэ hүни хилын харуулай постдо добтолго хэhэн байгаа. Харуул дээрэ байhан оройдоол 5 сэрэгшэ али бүхы талаhаа өөhэдыгөө хамгаалжа орохон байна. Бандидууд оло дахин добтолго хээ. Зүгөөр эрэлхэг зоригто совет сэрэгшэдэй эзэлжэ байhан постые абажа шадаагүй. Харуулда байhан сэрэгшэд туhаламжын хүрэжэ ерэн сасуу урдаhаань добтолго хэжэ, бандые бута сохиhон байха юм. 1923 оной дүрбэн hарын турша соо хилын харуулай сэрэгүүд хилын саанаhаа ерэhэн 8 бандые усадхаhан байгаа. Тиихэ үедэ хангалгын. байрын талаар хилын харуулшадта бэрхэшээл тохёолдодог, буу зэбсэг дуталдадаг байhан юм. Гэбэшье, эдэ бэрхэшээлнүүд улаан сэрэгшэдэй дайшалхы зорилжолые hуларуулжа шадаагүй.

Хилын харуулай сэрэгшэдэй баатаршалгые тэмдэглэн, Алас Дурна хизаарай хилын харуулай сэрэгүүдые 1930 оной майда Советскэ правительство Улаан Тугай орденоор шагнаа hэн.

Коммунис партиин байгуулжа, хүмүүжүүлhэн совет хилын харуулай сэрэгүүд алдарта замаар ябан гаража, дайшалхы түүхэдэ олон толотомо хуудаhануудые нээhэн байна. Тэдэнэр хэдэн зуун бандануудые hамна бута сохёо, хэдэн олон мянган тагнуулшад болон hүйдхэлшэдые бариа.

Хилын харуулай сэрэгүүдэй солдадууд болон офицернүүд социалис Эсэгэ оронойнгоо эрхэ сүлөөгэй болон аюулгүй байдалай түлөө өөрынгөө шуhа, ами наhаяашье гамнангүйгөөр эрэлхэг зориг, баатаршалга гарган тэмсэдэг байгаа. Иимэ жэшээнүүд хилын харуулай сэрэгүүдэй түүхэдэ олоор бэшэгдэнхэй. Манай сэрэгүүдэй албанай болон дайшалхы бүхы ажал ябуулга совет Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй, гүрэнэй аюулгүйе сахиха органуудай баатарлиг түүхэтэй таhаршагүй холбоотой юм. Коммунизмын хэрэгтэ хизаарлашагүй үнэн сэхэ байха, дайсадтай тэмсэхэдээ баатаршалга гаргаха, сэрэгэй тангариг болон Дайшалхы тугта үнэн сэхэ, революционно үндэр hэримжэтэй, социалис хуули ёhые наринаар сахидаг байха гэхэ зэргын гайхамшагта заншалнуудые хилын харуулшад Зэбсэгтэ хүсэнүүдhээ, гүрэнэй аюулгүйе сахиха органуудhаа халан абаhан байха юм. Хилын харуулай хэдэн үеын сэрэгшэд — Совет Эхэ ороной дүлэтэмэ патриодууд эдэ алдарта заншалнуудаар хүмүүжүүлэгдэhэн байха юм. Эдэ баатарлиг заншалнууд хилын сэрэгүүдэй дайшалхы табьяануудта мүнөөшье харагдана.

...1938 он. Японой империалистнууд Совет газар дээрэхи Безымянна хадые добтолоо hэн. Хилын харуулай 11 сэрэгшэд лейтенант Махалинай хүтэлбэреэр Японой рототой эрэлхэг шанга тэмсэл хэhэн байгаа. Командир, дүрбэн сэрэгшэ алуулаа. Үлдэгшэдынь шархатаhан болобошье, сухаряагүй hэн. 1938 ондо Хасан нуур шадар болоhон байлдаануудай үедэ баатаршалга, эрэлхэг зориг гаргаhанайнь түлөө 5 сэрэгшэдтэ Г. А. Батаршин, А. М. Махалин, В. М. Виневитин, И. Д. Чернопятко, П. Ф. Терешкин гэгшэдтэ Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоо hэн. Тэдэнэр Советскэ Союзай хилын харуулай сэрэгүүд coohoo эгээн түрүүлжэ иимэ ехэ нэрэ зэргэдэ хүртэhэн байгаа.

Дайнай урда тээхи долоон жэлэй турша соо Алас Дурна зүгтэ Совет ороной газар руу хариин агентнүүдые шургуулан оруулха 3.000 гаран hэдэлгэ хэгдэhэн, хэдэн олон зуун харша муухай аашанууд гаргагдаhан байха юм. Зүгөөр совет хилын харуулшадай хатуу шанга тэсэбэри, үндэр ехэ hэримжэ дайсадай харата муухай hанаашалгануудые таhалуудаг байгаа. Мэхэтэй, харата муухай хариин дайсадтай олон тоото тулалдаанудай. Хасан нуур болон Халхын-Гол шадар Японой самурайнуудта эсэргүүгээр хэгдэhэн байлдаануудай үедэ хилын сэрэгшэд зориг, тэсэбэреэ бүри ехээр хатуужуулжа гараhан байгаа. Ленинскэ партиин гэшүүд — коммунистнууд хилын харуулай сэрэгүүдые эмхидхэн жагсаадаг, зориглжуулдаг хүсэн хододоо байдаг.

Дайнай дүүрээдшье байхада, СССР-эй нюуса далда дайсадта эсэргүүсэн тэмсэхэ фронт бии байhан зандаа. Социализмын дайсад буу зэбсэгээ хуряагаагүй: тэдэнэр Совет гүрэнэй, социалис хани нэгэдэлэй оронуудай хүсэ шадалые, аюулгүй байдалые hуларуулха гэжэ али бүхы аргаар оролдоно. Империалис тагнуул манай орон руу өөрынгөө агентура эльгээхые саг үргэлжэ оролдожол байдаг. Тиимэhээ гүрэнэй аюулгүйе сахиха комитедэй органууд болон хилын харуулай сэрэгүүд саг үргэлжэ дайшалхы алба хэжэ байдаг гээшэ. Капиталис гүрэнүүдэй идхалагшад шэнэ онол аргануудые хэрэглэн, соёл сурталай талаар hүйдхэл хэхэ hэдэлгэ ехээр гаргадаг болоо. Империализмын соёл сурталай талаар хэдэг hүйдхэлтэ үйлэ хэрэгүүдтэ эсэргүүгээр, совет хүнүүдэй политическэ hэримжые дээшэлүүлхэ шухала байhан тухай асуудалые хурсаар табиhан КПСС-эй ЦК-гай июниин (1963 он) Пленумэй шиидхэбэри илангаяа шухала удха шанартай гэжэ хилын харуулшад мэдэрдэг байна.

Тиимэ болохолоороо, хилын харуулшадай зорилго мүнөө хэмжээлэшэгүй орёо болонхой. Туристын нэрэ зүүгээд манай орон руу шургахые, соёл сурталай талаар hүйдхэл хэхэ хэрэгсэлнүүдые манай орон руу асархые hэдэдэг дайсадые танижа шадаха хэрэгтэй байна бшуу. Хилын харуулшан манай газар уhые хамгаалдаг сосовой байхаhаа гадна, соёл сурталай талаар түрүүшын зэргэдэ байhан тэмсэлшэ бололсоно гээшэ.

Дайсанай харата ябуулга болон мэхэ гохонуудта совет хилын харуулшад hэримжээ, соёл сурталай талаар хатуужалаа, эрэлхэг зоригоо хэдэн дахин дээшэлүүлжэ, харюусана.

Хилые дабаха hэдэлгэ гарgаhан хэдэн зуун дайсадые барижа, хилые сахиха хэрэгэй мастернууд болоhон хэдэн арбаад хүнүүд дайнай хойто тээхи үедэ хилын харуулай сэрэгүүд coohoo урган гараа. Энэ жэлэй Майн 1-нэй hайндэрэй урдахануур гүрэнэй хилые хамгаалха албые шадамараар эмхидхэhэнэй, hэримжэ ехэтэй байhанай түлөө бүлэг олон хилын харуулшад «СССР-эй гүрэнэй хилые хамгаалгаар шалгарhанай түлөө» гэhэн медальнуудаар шагнагдаа. Алба хэхэдээ, хилын харуулай сэрэгшэдэй үндэр hэримжэтэй байhанай жэшээнүүдые олоор дурдажа болохо байна.

Хилын харуулай сэрэгүүдэй ойе имагтал сэрэгшэдhээ гадна, харин хилэ шадарай районуудай хүн зон, манай үнэн сэхэ ханинар, туhалагшад тэмдэглэжэ байна. СССР-эй хилые бүхы арад хамгаалдаг. Хилэ шадарай нютагай ажалшад, хилын харуулай сэрэгшэд хоорондоо заншалта хани барисаатай, тэрэнь али алиндаа бодото тодорхой туhаламжа үзүүлгэhээ эли тодоор харагдана. Буряад ороной хилэ шадарай городууд болон тосхонуудай хүн зон—нүхэд И. А. Лапин, А. Ф. Разуваев, В. С. Переушин, Е. П. Шмелев, Ф. К. Сучугов болон бусад хилын харуулшадта урда мэтэ эдэбхитэй туhаламжа үзүүлдэг.

Буряад ороной хилэ шадарай районуудай партийна, советскэ олониитын организацинууд хилые хамгаалгада харуулай сэрэгүүдтэ туhаламжа үзүүлхэ талаар ажалшадай hэримжые дээшэлүүлхэ, хүсэлэл оролдолгые элсүүлхэ ехэ хүдэлмэри хэжэ байдаг. Тиихэдэ сэрэгүүдэй командирнууд, политорганууд болон штабууд зоной дунда сэрэгэй эрдэм дэлгэрүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэдэг байха юм.

Бүлэг олон хилын харуулшадые орденууд болон медальнуудаар шагнаха тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1963 оной майн 27-ной Указ хадаа хилын сэрэгшэдэй ажалай шухала байhые мэдэрhэнэй шэнэ гэршэ боложо үгэнэ. Шагнагдагшадай дунда Алас Дурна зүгэйхид бии.

КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумэй шиидхэбэринүүдые зүбшэн хэлсэхэдээ, хилын харуулай сэрэгшэд уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй нягта жагсаалай түлөө тэмсэхэ манай партиин хараа шугамые бүхыг совет арад шэнги ехээр hайшаагаа, хитад хүтэлбэрилэгшэдэй hандаргахы ябуулгые уур сухалтайгаар буруушаагаа.

Өөhэдтэнь даалгагдаhан ехэ найдабариие саашадаащье харюулхабди гэжэ Алас Дурна зүгэй хилын харуулшад өөрынгөө арадые, өөрынгөө түрэл Коммунис партиие найдуулна.

А. РЯБОВ,
генерал-майор.

МЭНДЭ АМАР, КОМАНДИР!

КАПИТАН Федоров ...конверт аалихан ...аад, уншажа оро- ...«Сайн байна, Борис ...евич. Танай сэрэгшэ бай... Владимир Горшков энэ бэ...бэшэнэ. Сэрэгhээ табигда...нгаа hүүлээр Улаан-Үдэ...жэ, ажалда орооб. Этигэ...т, али үгы гү?—танай хэ... Зүгөөр танда үдэр бүхэндэ ...баясхалан хүргэнэб. Та ...е хүн болгоот. Журамтай, ...сэхэ хүн байха гээшэмнай ...ээшэб гэжэ ойлгооб. Та на...мэдэнэт, би журам муутай ...Тиихэдэ hанадаг байгааб. ...ногоон хубсаhа тайламсаа...ертөө мэдэлтэй хүн боло... Ямар тэнэгээр бододог бай...гээшэбиб. Мүнөө тиихэдэ ...г өлдэб ябадалнуудаа hа...эшэдэhэм хүрэнэ. Hайн ...а. Намайе орхингүй, ал...аа ойлгоходом туhалаат. ...эн, урин, hайн үгөөр на...дэмжээт. Та, минии эгээл ...ай багша, эрилтэ ехэтэй ...үжүүлэгшэ, аха hайн нү...и байгаат.

...үнөө би нэгэ курс дүүр..., хоёрдохи мэргэжэлтэй ...д байнаб. Hамга абааб. ...и hамган Таня танда ...ые хүргэнэ. Hайн hууна...

...энэ частиин подразделе... ходо ошогшо hэм. Суг ...хэhэн нүхэдэйнь хөө...hөө дуулахадам, солдат ...шков түрүүшээр ехэ жу...гүй хүн байhан юм гэжэ ...болоо. Тэрэ хэдэр, омог ... Иимэ хүнүүд сэрэгhээ ...гдахадаа, хожомоо нэгэ... бэшэг бэшэдэггүй. Харин ...э Горшков бэшээ.

...мар гайхамшаг хүсэн, ...доло, эрмэлзэл манай хү...ые ударидана гээшэб гэ... асуудал эжэ эхигүй гара... КПСС-эй ЦК-гай июниин ...нумэй материалнууд соо ...асуудалда харюу бэлэхэ... оложо болоно. КПСС-эй ...гай секретарь нүхэр Л. Ф. ...ичевой элидхэл hанана ...т.Коммунизм байгуулаг...ые хүмүүжүүлгын тухай ...ехэ удха шанартай үгэ... тэндэ хэлэгдээб! Шэнэ ...ние хүмүүжүүлгэ—бэлэхэн ...хэрэг.

...апитан Федоровто энэ хэ...мүн бэлэхэн бэшэл бай... «Заhаршагүй» хүнүүдые тэрэ хүмүүжүүлжэ шадана. Энэ Горшковтошье Борис Сергеевич туhалаа, ажабайдалайнь арюун замда гаргалсаа.

Капитан Федоровой подразделениинхид амжалта туйлаhаар үнинэй. Солдат, сержантнуудынь бултадаа хилэеэ хёрхоор сахина, дайшалхы болон политическэ бэлэдхэлдээ эрхим дүнгүүдые харуулна. Мүнөө эндэхи комсомолшууд коммунис ажаhуудал, культурын түлөө гэhэн социалис мүрысөө эмхидхэхэ үүсхэл гаргаа.

Нэгэтэ комсомольско организациин секретарь, рядовой Шеходанов капитан Федоровто орожо, социалис уялгын текстые харуулба. Федоров тэрэниие уншаад:

— Hайн үүсхэл гээшэ. Гансата энэниие шиидхэжэ болохогүй. Мүнөө частиин командирта ошохом. Ерэhэнэйм hүүлдэ хөөрэлдүүжэмди,—гээ hэн.

Частиин командир Федоровые баяртайгаар угтаба. Тэдэнэр олон жэлдэ суг алба хэhэн, бэе бэеэ hайн мэдэхэ байгаа. Удаан хөөрэлдэhэнэй hүүлдэ частиин командир хэлэбэ:

— Гришанинаймнай хэрэг муухан байна. Тэрэнэй зарим солдадууд журам эбдэнэ. Илангаяа рядовой Литвин...

— Ойлгосотой. Тэрээниие намда эльгээхэеэ hанана гүт?

— Тэрэниие хүн болоhой гэжэ hананаб. Шил, Борис Сергеевич, hургажа, хүмүүжүүлжэ шадахаш. Өөрөө мэдыш даа. Hайн дуранай хэрэг. Арсаха гүш? Иимэ ушарта захиржа шадахагүй байнаб.

Федоров арсабагүй. Тэрэ Литвиниие абаад бусаба. Харгыдаа ябахадаа олон юумэ капитан бодоо hэн. Тэрэнэй сэрэгшэд бата, бэхи коллектив боложо шадаа. Комсомолшууд энэ үдэр уялга асараа... Коммунис ажаhуудал, культурын түлөө тэмсэхэеэ эрмэлзэнэд. Харин гэнтэ энэ Литвин...

Үглөөдэрынь Борис Сергеевич Литвинтэй удаан хөөрэлдэбэ. Тэрэнэй алтан гартай, дархан хүн байhыень мэдэжэ абаа. Тиигээд капитанай эгсээр эрьелдэхэдэнь, hуужа байhан хуушан стулынь хахинаба.

— Хаpалши даа, энэ стул эбдэршэбэ. Казармаhаа шэные абаха болоо гээшэ гү даа, — гэжэ капитанай гэмэрэнгеэр хэлэхэдэ, Литвин аалиханаар дуугарба:

—Нүхэр капитан, би заhажа шадахалби. Теэд гансал инструмент?...

— Инструмент олохобди.

Энэ үдэрhөө хойшо Литвин Ленинскэ таhалгын түхеэрэлгэнүүдые заhажа шэнээр хэжэ эхилээ hэн. Албанhаа сүлөө сагтаа Литвин столярна мастерской соо сагаа барадаг байба. Тэрэнэй хэhэн шкаф, стол, стул, таг бултыень Федоров хараад баясан, оло дахин тэрэниие магтаа hэн. Алтан лэ гартай хүн байнаш.

...Политическэ занятинууд ябажа байба. Сэрэгшэд бултадаа анхаралтайгаар шагнана, хүн бүхэнэй гар доро тэмдэглэл, газетэ бии. Асуудалда харюусаhан, үгэ хэлэhэн хүнүүдшье олон. Теэд гансал Литвин абяагүйхэн, уруугаа хараад hууба.

Үдэшэлэн капитан комсоргые дуудаба: «Нүхэр секретарь, юун болоно гээшэб? Литвин бидэндэ хари хүн бэшэ. Ямар hайн хэрэгсэлнүүдые дархална гээшэб, албандаашье hайн. Заhаржа байна. Туhалха хэрэгтэй».

Харин мүнөө харыт: Литвин политическэ бэлэдхэлэй ямаршье асуудалда торьдоhогүй харюусана.

Федоровто үшөөл энэнь бага hэн. Литвин бүхы талаараа hайн сэрэгшэ байха ёhотой. Командир сэрэгшын бүхы дутуу дунданууды заадаг байба. Литвин нэгэшье дахин гомдоогүй. Үнэн сэдьхэлhээ хүн бүхэндэ хандадаг командиртаа тэрэ дурлаа, тэрэнhээ жэшээ абажа эхилээ. Үдэшэниинь Федоров өөрөө баян абаад, солдадуудаараа hуужа дуу дуулагша hэн. Хүхюун аялгын хүгжэм доро эсэhэнээшье мартахаш.

Үглөөдэрынь Борис Сергеевич Шеходановта хэлэбэ:

— Нүхэр секретарь, одоол мүнөө уялгадаа гараа табия. Коммунис ажаhуудал, культурын түлөө тэмсэхэбди. Тиигээд тэрэ эгээл түрүүлэн гараа табяа hэн.

Энэрхы сэдьхэлhээ хүндэ хандалгын үшөө нэгэ жэшээ. Рядовой Лухнев үнэшэн hэн. Сэрэгhээ табигдаха болоходоо, сэрэгшэ уруу дуруу болобо: хаана тэрэ ошохо гээшэб? Гэртэхин, түрэлхид гэжэ байхагүй. Эндэ командир баhал дүтэлбэ. Hүүлэй hүүлдэ Алексей Лухнев эндэхэнэ дүтэхэнэ байhан барилгын предприятида командирай туhаламжаар орожо хүдэлдэг болоо hэн. Мүнөө Лухнев курса дүүргээд мэргэжэлтэй боложо, hайн хүдэлжэ байна.

Нэгэтэ Борис Сергеевичын таhалга соогоо hуужа байтарнь штатска хубсаhатай нэгэ хүн орожо ерэбэ.

— Мэндэ амар, нүхэр капитан—гэжэ тэрэ сэрэгэйхеэр ёhолбо.

— Лухнев? Би танда ямар капитан гээшэбиб? Мүнөө нэрэ обогоорни хэлэхэдэтнай болохо.

— Үгы даа. Борис Сергеевич, мүнөөшье минии командир зандаат. Элидхэхыем зүбшөөгыт: хэрэгни hайн ябана, ажалланаб, hуранаб. Хуушан заншалаараа албанда ошохыем зүбшөөгыт...

Иимэл даа манай сэрэгэй командир, эрхим подразделениие даагша, капитан Борис Сергеевич Федоров. Тэрээндэ баярые хүргэhэн хэдэн олон бэшэгүүд мүнөө ерэнэ. Эхэ оронойнгоо нангин хилые хёрхоор сахижа, хамгаалжа байhан энэ эрэлхэг сэрэгшэ, командиртаа, үнэн сэхэ хүмүүжүүлэгшэ, ёhото нүхэртөө сэрэгшэдэй аргагүй дуратай байhыень эдэ бэшэгүүд гэршэлнэ.

Б. ВАХРОМОВ,
майор.

БУРЯАД БАСАГАДТА

Георгий ДАШАБЫЛОВ

Hаял даа: арбан зургаатайхан ябахадаа,
Hайхан басагад, таанад тухай домоглооб.
Түрэл Хэжэнгэ—үргэн энхэ нютагтаа
Түрүүшын дурантаяа тэрэ үедөө золгооб.

Харахан нюдэниинь оёоргүй гүнзэгы худаг hэн.
Халта гэтэхэдэнь, өөрөөш гэнтэ далдирхаш.
Эдир наhанай эгэшэг дуу урамдаhан
Элдин жаргални энэл гэжэ этигэхэш.

Үдхэн hүниин үндэр мүшэдые гүргылжэ,
Үүрэй толые тэрэнтэеэ угтагша бэлэйб.
Буряад басагад, таанадай нэгэндэ нигэжэ,
Буурашагүй мэдэрэлээ гүн сэдьхэлhээ бэлэглээб.

Hалаатаhан горходтол таhараа хуби заяамнай
Hаруул үглөөгүүр сэрэгтэ бинь мордоо hэм
Хүлеэхэб шамая гэhэн тангариг захяамнай
Хүнгэн мананшуу гэжэ мэнэл ойлгоо hэм.

Хэды гомдол сээжэндэ нюусаар түрүүлжэ,
Хэлыт, намда гашуудал юундэ ерэдэг бэ?
Гэнтэ таанадаа басагадни, хажуудаа үгылжэ,
Гэрэл сэдьхэлдээ мүнхэ дурасхаал hэргээдэгби.

Харанхы hүни оронойнгоо хилэ сахин.
Хагсуу hалхин, бороо соош алхалхадаа,
Буряад басагад, таанад тухайгаа дахин
Буряад аялгаар дуулаха дурам хүрэнэл даа.

Харанаб элеэр урихан хара нюдытнай.
Хасарайтнай уб улаанние hайхашаанаб.
Хурьга тэбэрин хүдэр ажалша басаганай
Хурса дүрые газетэдэ хаража баясанаб.

Таанадай гараар бүтээгдэhэн эд сэмбые
Танихалби хаанашье Улаан-Үдэм гээд.
Омогорхон гэтэнэм алтан тарянай эбхэрхые
Олые hануулна хүгжэмтэ бүжэг — балет.

Эрдэмэй гэшхүүрээр тэсэмгэй дабшаhан таанадта
Эрид хабсагай юуншье бэшэл даа.
Оронойнгоо бусад эрэлхэг басагадаар хамта
Оролдонот, тэмсэнэт, юу хэлэхэб, барандаа.

Сүл губиин элhэн халуун. Гараар хүрэшэгүй.
Саghаа сагта зүрхэндэм зориг бадарна.
Нэгэндэтнай мэхэлүүлээшье hаа, сүхэрэнгүй,
Нэрэ hураггүй бултандатнай тэгшэ дурланам.

Хилыем дабажа дайсан шагаахагүйл хайшааш.
Хирэ халдашагүйл нангин энэ хизаар.
Бахархан ажаллагты, дурлагты айнгүй зааш,
Байгаали тойроод сэсэглиг, бүри hаргамаар.

Мүнөө хэлэнэм хүмэдхөө буулган гансата
Минии инагтал хэнииеш бүл зобоогты!
Хүбүүднайш элдэбын даа, олые харахалта.
Хүлдэнь зүгөөр, унажал бүл зүдэрэгты!

Харанхы hүни оронойнгоо хилэ сахин,
Хагсуу hалхин, бороо соош алхалхадаа,
Нүхэд басагадни, таанадаа дахин дахин
Нүгэлтэ дайсанhаа аршалхаар бэеэ зэhэнэм даа.

Гүрэнэйнгөө хилэ хамгаалалгые Эхэ оромнай өөрынгөө эрхим хүбүүдтэ найдабарилан даалгадаг. Үсэгэлдэр тракторист, студент, барилгашад ябаhан залуу шираг сибирягууд, москвичууд, украинецүүд, ленинградайхид мүнөө газар дээрээ, далайдашье, агаарташье оронойнгоо хилэ хамгаалан жагсана. Зураг дээрэ: хилын кораблиин зенитчигүүд Иван Дьяченко, Сергей Полянычев—онсо мэргэжэлтэд. ТАСС-ай фотохронико.

АВТОЛАВКА БЭЛШЭЭРИ ДЭЭРЭ

...набшалжа, ногоон дэгэлээ ... Тала дайда хүхэрөө, хара ...хаhа саг орожо ерэбэ. Хүхы...годобо, тарянай сэл ногоон ...гүүд hэбшээндэ миралшаба. ...hаяхан Хэжэнгэ нютагай на...тэй ушаржа, ехэ удаан хөө...ди. «Ехэл hайн, дулаахан, ...н хабар боложо байна даа. ...шье. Мүнөө жэлдэ ургаса ...йха ёhотой. Заатагүй. Хүн ...хүхюун. Ондоохон хабар. ...най зуhаланда буужа эхилээ. ...аанаднай, худалдаа наймаа...зуhалан дээгүүр ябаха боло...—гэжэ тэрэ хэлээ hэн.

...ошье мүнөө нажарай саг ерэ...спубликымнай ажахынуудай ... тунга hайхан ногоотой, уhа...алан, бэлшээридэ нүүжэ эхил...ай тэргалха аятай зохид саг ...үбшын бэлшээридэ нүүhэн ... ногооной hайнда урматай.

...бэлшээринүүд дээрэ ажаhуу...лшад, хонишодой ажалай ...hайхын, үнэтэй сагаа дэмы ...н тула тэдээндэ культурна, ...алай болон худалдаа най... талаар онсо анхарал хандуу... Эд бараа, эдеэ хоолоөр мал...хангаха даалгабари бидэндэ, ... наймаанай хүдэлмэрилэг...үүтэнхэй. Мүнөө үедэ рес...н райпотребсоюз, сельпо, ...бкоопууд энэ хэрэгые hай...үлхын түлөө оролдожо эхи...публика доторнай 85 авто...ажаллана. Тэдэнэй 4-ниинь ...ар зөөдэг юм. Морёор ябажа ...даг 65 хэhэг наймаан хүдэл...малагшагүй 160 ларёк эд ...а дэлгэнэ. 1964 оной hүүл ... үшөө 10 автолавка райпот...нуудта нэмэжэ үгтэхэнь, мо... ябажа наймаалдаг наймааншье ...дэхэ.

...шадаймнай зунай бэлшээри, зуhалан аймаг, тосхон, hууринhаа холо агалаг газарнуудта оршоно. Тиимэhээ автолавкануудай маршрудууд эридээр хубилгагдаха болоно бшуу. Энэ хэрэг ажахын партком, нютагай совет, совхоз, колхозуудай, профсоюзай комитедүүдэй суглаан, зүблөөн дээрэ баталан хэлсэгдээ.

Зунай үедэ малшадта ямар эд хэрэгсэл, эдеэ хоолой зүйлнүүд шухалаб? Эдэ асуудалнуудые Буркоопсоюзай правлени хараадаа абана. Хүдэлмэридэ үмдэхэ бээлэй, костюм, кирзовэ сабхи, резинэ суба, сабхи, брезент, малгай, радиоприёмник, тэдээндэ табиха батарейнүүд ехэ олоор абаашагдажа эхилээ. Походно орон шэрээ тухай асуудал ходо гарагша hэн. Мүнөө 400 гаран иимэ шэрээ, 180-аад радиоприёмник, хубсаhа угаадаг 370 машина, мүн бэшэшье шухала зүйлнүүд абаашагдахань.

Арад зонойнмнай ажаhуудал жэлhээ жэлдэ урган hалбарна ха юм. Тиимэhээ эрилтэншье яhала ехэ. Энэнэй урда тээ гансал хүдэлмэриин хубсаhа, энэ тэрэ жэжэ жужа зүйлнүүдые олоор асархые эрилтэ табидаг байhан hаа, мүнөө үнэтэй, гоё hайхан хубсаhан, диван, шифоньер, буфет олоор асархые захина. Эхэнэрэй үмдэхэ гоё жакет, пальто, плащ, электро-пеэшэн хүдөө нютагуудта абаашагдахань.

Автолавкануудай жолоошод-наймаалагшад, морёор ябажа наймаалагшад хабарай тарилгын халуун хаhада ехэ сүлөөгүй ажаллажа байгаашье hаа, малшадаа мартаха зэргэгүй ха юм. Мартанашьегүй. Автолавкануудай маршрудууд эртэ хабарайхиhаа тад ондоо болобо. Тусхай графигай ёhoop жолоошод-наймаалагшад hарада 4—5 дахин малшад дээгүүр ябажа үрдинэ. Энэ ушарта Баргажанай райпотребсоюзай Баянголой сельпогой автолавкын жолоошон Кашапов тухай дурдая. Энэ нүхэр тухай газетэ дээгүүр яhала бэшэгдээ. Тиибэшье тэрэнэй мүнөө үедэ хэжэ байhан ажал hонирхолтой. Тэрэнэй мэдэлдэ Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой бүхы полевой стан, отара, гүүртэнүүд байна. Тиибэшье энэ нүхэр өөрынгөөшье ажал ехээр хүнгэдхэhэн, малшадай талые hайн хараhан зохисотой дурадхал оруулаа hэн. Автолавка олохон гүүртэ, отаранууд дээгүүр наймаалагшагүй киоскнуудые нээжэ, эмхидхэнэ. Жолоошон-наймаалагшын удаадахи рейсдээ ерэтэр энэ киоскнь нилээд ехэ эд бараа, эдеэ хоол худалдажархиhан байдаг. Хожомынь эрьежэ ерэhэн жолоошон эд бараа, эдеэ хоолой зүйлнүүдые нэмэжэ шэнэлээд лэ ошодог байха юм.

Нүхэр Кашаповой энэ дүй дүршэл яhалашье олон газарнуудта хэрэглэгдэжэ эхилээ. Мухар-шэбэрэйхид аяар 17 газарта тиимэ киоскнуудые эмхидхээд байна. Жолоошод-наймаалагшад Николай Сазонов (Ярууна, Нарhатын рыбкооп), Илья Шлимкевич (Зэдэ, Дэрэстэйн совхозрабкооп) мүн бусадшье зуhаланай малшадые хангаха талаар яhала hайнаар ажаллана.

Нүүдэл наймаае эмхидхэхэдэ hаад, түбэг болодог ушаралнууд яhалал тохёолдодог. Жэшээлхэдэ, автолавкануудай харгы замай муу дээрэhээ хүрэхэ газартаа хүрэжэ шададаггүй. Аймагуудай харгы заhагшад үшөөл муу ажаллана гээшэ гэжэ сэхэ хэлэлтэй. Өөhэдтэмнайшье «нүгэлхэнүүд» яашахаб даа. Зарим газарнуудта автолавканууд малшад, хонишод дээгүүр үсөөн ябадаг, ерэхэдээшье муртэй эд бараа, эдеэ хоол асардаггүй гэhэн гомдолнууд али олон байдаг Иимэ ушарнууд Яруунын, Хориин, Мухар-Шэбэрэй аймагуудта үзэгдэнэ.

Дутуу дунданууды дары усадхахын хойноhоо оролдожо байнабди. Энэнэй урда тээ манай баазынхид хүдөө нютагай малшад, хонишодто шухала эд бараа тон багаар эльгэнэ гэhэн шүүмжэлэл ябадаг hэн. Энэмнайшье тон зүбтэй байгаа. Мүнөө баазынхиднай шангахан hануулга абанхай. «Малшад, хонишод, механизаторнуудые—түрүүшын ээлжээндэ хангаха» гэhэн уряатайгаар хүдэлмэрилхэ саг ерээ.

Долоон жэлэй зургаадахи жэлдэ баян ургаса, элбэг дэлбэг hүн далай, тарган мяха, торгон ноoho ехээр абаха хэрэгтэ манай хубита элеэр орохо бээ гэжэ найдагдана. Зуhаланда гараhан малшадаа hайнаар хангахын хойноhоо бүхы оролдолго, шадабаряа гамнахагүйбди. Үгэмнай бата.

Г. ГОНЧАРОВ,
Буркоопсоюзай худалдаа наймаанай управлениин начальнигай орлогшо.

Тарилга дээрэhээ мэдээсэнэ

СОЛГЁОН ДУУНУУДНАЙ, СОНОСТЫШ ТАЛААРАА!

Халюун дайдын тэгшээр
шарыш.
Халуун наран, халуун наран!
Замай холые сэхээр дабыш,
Залуу наhан, залуу наhан!

Иимэ аялгын хүгжэм доро булад хүлэг жолоодоходо ямар урматайб! Юрэдөө хүн хэлсэдэг, дуу шуутай ябаhан хүн хаанашье хосорхогүй гэдэг. Зүб даа.

Хабарай тарилгын халуун хаhада механизаторнууд сүлөөгүй. Энэ залуу наhанай дууншье тэдэнэй эрмэлзэл бодолой нэгэ дали болоно гээ hаа, алдуу болохогүй бшуу. Тиимэл хадань ажал дээрээшье, полидошье, полевой стандашье солгёон дуунууд соностон зэдэлнэ.

hаяхан Зүүн-Сибириин технологическа дээдэ hургуулиин бүлэг студентнэр марксизм-ленинизмын кафедрын багша Доржи Романович Мангутовай ударидалга доро хүдөө нютаг, полевой стан дээгүүр ябаба.

— Манай түрүүшын «аяншалга» гээшэ. Энэмнай Буряадай АССР-эй комсомолой 40 жэлэй ойдо зорюулагдаа юм. Полевой стан дээгүүр бидэ ябахадаа, Буряадай комсомолой түүхэ, намтар тухай элидхэл хэхэhээ гадна, уран hайханай концерт харуулаабди. Үдэрынь механизаторнуудай ажаллажа байhан газар, поли дээрэ наадаяа табидаг, үдэшэниинь тосхон, hуурин, полевой стануудта ошодог байгаабди, — гэжэ багша нүхэр Мангутов хөөрэнэ.

Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин «Маяк» колхозой полевой стан дээрэ ерэхэдэ, хүн зон олон, баяртайгаар угтажа байба. 3-дахи курсын технологическа факультедэй эрхим студентка Валентина Шурыгина Буряадай комсомолой түүхэ, намтар тухай богонихон элидхэл хэбэ.

Баянист Анатолий Федоренко аятай гоёор баян дээрэ наадана. Светлана Кузнецова, Людмила Шафрай, Валентина Шурыгина гурбанай хонгёо хоолой үртэн галаар зэдэлхэдэл гэнэ. 2-дохи курсын студентнэр Эдуард Шестов Анатолий Орлов хоёрой мексикан, негр арадай хатарнуудые гүйсэдхэхэдэнь нэрьемэ альга ташалган наярна.

Машинын кузов ендэр болонхой. Шуран, хүнгэн хүлнүүд мүндэр шэнгеэр тобжогонолдоно. 3-дахи курсын студент Владимир Баиров «Бирюсинка», «Жолоошоной дуу» гоё hайханаар дуулаба.

Нигэжэ студентнэрэй агитбригада Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин «Маяк», «Искра», «Восход», Калининай нэрэмжэтэ колхозуудай полевой стан, hуурин, тосхон, механизаторнуудта айлшалба. Hонин даа!

Студентнэрэй агитбригадын дэбтэр дээрэ баяр баясхаланиа мэдүүлэн, олохон механизаторнууд гараа табяа. «Хожом ерэжэ байгты, үшөө hайн репертуартай наада, концерт табяарайтты» гэжэ тэдэнэр захина.

— Полиин хатан кукуруза тарилган эхилбэ. Үшөө дахин, гансашье дахин бэшэ, олол дахин ерэхэбди — гээд, студентнэр тэндэhээ мордоо hэн.

Д. БАЛДУЕВ.

УЛААН-ҮДЫН ХҮДӨӨГЭЙ АЙМАГТА

hОНИРХОЛТОЙ ЗУБЛӨӨН

hаяхан Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин соведэй зүблөөн болобо. Энэ зүблөөн дээрэ ажалай нэмэлтэ түлбэри тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ.

Үндэр бүтээсэтэйгээр ажалладаг, бага гаргашатайгаар ехэ продукци үйлэдбэрилдэг хүнүүдтэ ехэ түлбэри үгэжэ, урмашуулгын хэмжээнүүдые зүбөөр бэелүүлхэ шухала. Энээн тушаа Никита Сергеевич Хрущев энэ оной февралиин 28-да, Кремльдэ болоhон хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн дээрэшье онсолон тэмдэглэhэн байна.

Эдэ бүгэдые дүүргэлтэ болгон манай управлениин колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд ажахы бүридэ тэндэхи нютагай эрхэ байдалтай зохилдуулан ажалай нэмэлтэ түлбэриие зохёон нэбтэрүүлхэ тухай бодото дурадхалнуудые оруулба. Нэмэлтэ түлбэри үгэхэдөө гансашье тоо толгойень хараха бэшэ, мүн хэр зэргын ашаг олзо оруулнаб гэжэ хараадаа абаха зэргэтэй.

Энэ хэрэгтэ байhан алдуу эндүүнүүдые элирүүлээд, шэнэ гуримай ёhоор эрхим hайн ажалай түлөө эрхим зэргын түлөөhэ үгэхэ тусхай хэмжээнүүд баталан абтаба.

ҮБЭЛ, ЗУНГҮЙ—ОГОРОДОЙ ЭДЕЭ

Сотниково тосхонhоо холо бэшэ, тепличнэ комбинадай шэл байшангууд наранай гэрэлдэ яларан харагдадаг. Тэндэ үбэл, зунгүй огородой эдеэ ургуулжа, хотын ажалшадые хангана.

Жэшээнь, эндэхи түрүү хүдэлмэришэд Л. Шубина, М. Шубина гэгшэд үбэлэй hарануудта 60 гаран центнер үгэрсэ хуряажа тушаагаа. Мүнөө улаахан помидорнууд эдеэшээд, хуряагдажа байна. Тэрэнэй үндэр ургасые эрхим огородшон С. М. Чукреева туйлажа, hайн жэшээ харуулна.

Эндэхи комбинадта үшөө шэнэ теплицэнүүд олоор баригдажа, огородой эдеэн ехээр абтадаг болохо юм.

ХОЛЫН СТАНДА — ХҮГЖЭМЭЙ АЯЛГАН...

Мүнөөшье хүдөө нютагууд хаа хаанагүй хүхэ ногоон хүнжэлөөр хушагдажа, хүбшэ тайгада хүхын дуун зэдэлhээр үни болоо. Теэд, хүхын дуунай хажуугаар холын полевой стануудта хүгжэм дуунай хонгёо аялганууд үе үе болоод зэдэлнэ.

Үдэшэндөө механизаторнуудай сүлөөтэй сагта Тарбагатайн культурын Байшангай нэгэдэмэл агитбригадынхид hонирхолгой концерт харуулна. Тэдэнэр «Дружба» ба «Маяк» колхозуудай таряашадта арба гаран концерт харуулhан, хэдэн олон хөөрэлдөө үнгэргэhэн, лекци уншаhан байна. Мүн иимэ агитбригада Ехэ-Куналейн холын отог, тосхонуудаар ябажа, хүдөөгэй механизаторнуудай магтаалда хүртэнэ.

Тарилгын hүүлээр нэгэдэмэл агитбригадынхид хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлжэ, зунай бэлшээридэ гараhан холын отара, гүүртэнүүдэй малшадые hонирхуулха юм.

ХАРЬЯЛАН БАЙГАА ХЁЛГЫН ЭРЬЕЭР

Аяар Ябланай шэлэhээ арюухан долгиёо эбхэрүүлhээр ерэhэн харьялан байгаа Хёлго мүрэнэй хоёр эрьеэр «Авангард» колхозой олон тоото адууhа малнууд зунайнгаа бэлшээридэ гаранхай. Эндэ «ногооной үндэртэ, уhанай тунгалагта» hү hаалиин хоёрдохи фермынхид мүнөө зунайнгаа байрада гараа. Мүн хониной гурбан отара эндэ байрлаха юм.

— Энэ жэл ногоон элбэг, адууhа малаа атар тарган болгожо, ашаг шэмынь эрид дээшэлүүлхэмнай лабтай,— гэжэ фермые даагша, дүй дүршэл ехэтэй малшан нүхэр Черных согтойхоноор хөөрэнэ. Тэдэнэй шэн зоригто ажалда шэнэ амжалта хүсэе.

Ц. ДАМБИЕВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ ГАЗЕТЫН МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТ...

Түрүү бэшэг «Мүрысөөнэй эршэ хүсэн» гэhэн гаршагтай. Энээн дотор манай республикын промышленна предприятинуудаар түсэбhөө гадуур России 30 миллиардда өөhэдынгөө хубитые оруулхын түлөө социалис мүрысөөнэй улам үргэдэжэ байhан тухай хэлэгдэнэ.

Н. С. Хрущевой Дани, Швеци болон Норвеги оронуудта айлшалха болоhон тухай мэдээсэл эндэ тунхаглагдаба.

«Түрэл орон доторнай» гэhэн юрэнхы гаршаг доро промышленностиин болон хүдөө ажахын hонирхолтой олон мэдээсэлнүүд бии.

Хоёрдохи хуудаhанда газетын тусхай корреспондент Ц. Очировой «Добтолгын эхин» гэhэн ехэ статья толилогдобо. Энэ статья дотор таряанай үндэр баян ургаса абахын түлөө тэмсэхэ уряалтайгаар республика дотороо социалис мүрысөө үүсхэhэн Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин ажалшадай ажал хэрэгүүд тухай дэлгэрэнгыгээр хэлэгдэнэ.

Мүн энэ хуудаhанда лектор-атеистнүүдэй зонын семинар Улаан-Үдэдэ боложо дүүрэhэн тухай мэдээсэл хэблэгдэбэ.

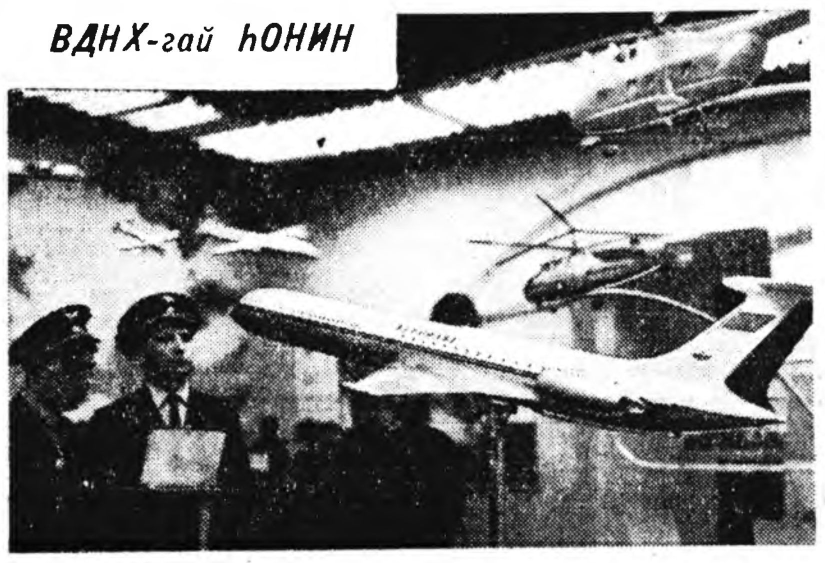
Газетын гурбадахи нюурта хилэ хамгаалагшадай hайндэртэ зорюулагдаhан материалнууд оруул... Эндэ СССР-эй хилын ... гэй политическэ упр... ниин начальник гене... майор Г. Заболотны... зээдэшье дайшалхы ха... да» гэhэн статья дотор ... хилэ хамгаалагшадай ... hэн дайшалхы алдарт... тухай дэлгэрэнгыгээр ... дэнэ. Мүн майор Богд... бэшэhэн «Үүрэй хира... эхилhэн операци» ... очерк бии.

«Хилын саанахи ба... гэhэн юрэнхы гаршаг ... дэлхэйн олон орону... абтаhан элдэб hонин, ... грамманууд хэблэгдээ. ... тус газетын уншагшада... шэгүүд эндэ толилогдо...

МОСКВА. СССР-эй арадай ажахын туйлалтануудые харуулха выставкэ дээрэхи промышленностиин болон транспортын павильонууд соо ороной 1500 түрүү предприятинуудай болон организацинуудай дүй дүршэл, туйлалтанууд харуулагдана. Энэ жэлдэ ВДНХ-да табигдаhан бүхы экспонадуудай 50 процентнь промышленностиин болон транспортын павильонууд соо юм. Зураг дээрэ: «СССР-эй транспорт» гэжэ павильон соо. «ИЛ-62» гэжэ 182 хүнэй hууритай тон томо самолёдой модель. Тус самолёт түби хоорондын болон орон доторхи утын замуудта ниидэхээр зорюулагданхай юм.

ТАСС-ай фотохронико.

ВДНХ-гай hОНИН

Сүүд дээрэhээ

ҮЙЛСЫН ЖУРАМ ЭБДЭХЭДЭ...

Улаан-Үдэ городой «Элеватор» гэжэ зогсолто. 1-дэхи, 2-дохи трамвайнууд hэлгэлдэн хахиналдана. Теэд лесотехническэ техникумэй студент Владимир Вторушинай эндэ ерэхэдэнь, трамвай удаан ерэбэгүй. Хүлеэhэн хүнүүд олон болошобо.

hүүлэй hүүлдэ үнинэй хүлеэлгэhэн трамвайшье харагдаба. Булта тэрээн тээшэ гүйлдэшэбэ. Хажуугаар үнгэржэ байhан автомашинануудые хүнүүдшье обёорногүй, мэдээгээ табижархиhан шэнгинүүд.

Энэ үедэ «Главвостоксибстрой» предприятиин БА-42-46 гэhэн номертой машиные Георгий Трифонов жолоодожо ябаба. Үйлсын журамай дүримэй ёhоор тэрэ машинаяа зогсоохо аад, заахашье удаарууланагүй, тэрэ хашалгүй гүйлгэжэ ябаба. Гэнтэ урдань хүн гүйжэ гарашаба. Яахашье аргагүй. Тормоз дара даратар түргэн ябаhан машина тэрэ хүниие ошожо мүргэжэрхёо...

Владимир Вторушинда түргэн туhаламжа хүргэхын орондо Трифонов саашаа харайлгажархиба. Энээниие таксмоторно ажахын жолоошон Юрий Попов, Министрнүүдэй Соведэй гаражай жолоошон Николай Носков гэгшэд харажархёо. Хүндөөр шархатаhан Вторушинда түргэхэн туhа хүргөөд, зэмэ хэhэн хүниие намнажа ошобод.

Өөрынгөө зэмэтэйе мэдэhэн Трифоновшье холо ябашаhан байба. Нилээд гүйлгэжэ гүйлгэжэ, нэгэ заахан үйлсэ руу ороод, машинаяа годируулаад, юушье мэдээшэгүй хүн болонхой юумэ бусажа ябаа. Тиибэшье дээрээ ортоо...

Үйлсөөр ябаха дүримые Трифонов hайн мэдэхэ ёhотой. Хүниие мүргүүлжэрхёод, үшөө саа... рьелхэ гээшэмнай ойндо ор... хэрэг ха. Залуухан хүбүүнэй ... наhанай аюулда ороод бай... өөрөө хэдышье зэмэтэй hаа, ... хүргэжэ тэрэ шадаха байга... hэшхэлээ алдаhан хүн иим... Трифонов хатуугаар хэ...

П. СЫРОМЯТНИ...

Улаан-Үдын Железнодор... районой милиц... таhагай хүдэлмэрил...

Улаан-Үдын гидромете... ториин мэдээсэhэнэй ёhоор, ... дэр республика соомнай hү... үүлэтэй байха. Урда болон Б... шадарай аймагуудай зарим ... гуудта бага зэргэ бороо оро... руун хойноhоо hулаханаар ... шээлхэ. Хойто аймагуудта 14-... урда аймагуудта 19—24 ... дулаан байха. Үдэшэлэн ... 10—15 градус хүрэтэрөө д... уларил доошоо бууха. Улаа... городто үглөөгүүр 10—12, ... төө дулаанай хэмжээн 19—21 ... дус байтараа үдэшэлэн багта ... 12 градус хүрэтэрөө доошоо ...

Майн 29—30-най үдэр... республика соомнай бага ... үүлэтэй байжа, hулагүй бороо... хо. Баруун хойноhоо шангад... hалхилха. Тэрэ hалхин ор... тээшээ намдаха. hүниндөө ... дус хүйтэнhөө дулаанай 2 г... хүрэхэ. Газарай хүрьhэн хүр... хэ. Үдэртөө 14—19 градус ... байхаар багсаагдана.

СПОРТ

ТҮРҮҮ hУУРИИН ТҮЛӨӨ

Футболоор республикын түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөнүүд боложо эхилбэ. Республикын чемпионой хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө хорин команданууд ээлжээтэ уулзалгануудаа хоорондоо үнгэргэжэ эхилэнхэй. «Электромашина» командынхид «Текстильщигэй» футболистнуудые 4:0, «Пищевик» бүлгэмэйхид Закаменск городойхидые 5:0 гэhэн тоотойгоор шүүжэрхёо. Мүн Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй футболистнууд «Торпедын» командые 3:0 тоотойгоор шүүжэ, түрүүшын хоёр очко өөhэдтөө бэшүүлбэ. Тиихэдэ транспортын «Локомотив» «Байкал II» командые 2:1 гэhэн тоотойгоор шүүhэн байна. Мяха-консервын комбинадай футболистнууд Галуута-Нуурай командые, ЛВРЗ-тэйхид «Байкал II» бүлгэмэйхидые шүүгээ. Каменскын «Цементник» командада айлшаар ошоhон «Байкал 1» бүлгэмэйхид талмайн эзэдые 6:1 тоотойгоор шүүhэн байна. Закаменскын футболистнууд «Текстильщик» командатай наадахадаа 2:5 гэhэн тоотойгоор баhал шүүгдэшоо. Нүгөөдэ хоёр—«Торпедо» транспортын «Локомотив» командануудай уулзалга тэнсэлгээр дүүрээ.

И. Поликарпов.

hҮРХЭЙШЬЕ АМЖАЛТА ТУЙЛАГДААГҮЙ

Городой спортсменүүдэй дунда хүнгэн атлетикээр түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн гурбан үдэрэй туршада боложо дүүрэбэ. Мүрысөөнэй дүн хаража үзэхэдэ, hайрхамаар hайн амжалта туйлагдаагүй. Түрүүшын hуури эзэлhэн багшанарай институдай команда хамта дээрэнь 19512 очко абаhан байна. Энэмнай hайн амжалта гээшэ гү? Үгы даа, муу. Яахадааб? Тус командын спортсменүүд спортын 36 зүйлнүүдээр мүрысэхэдөө hайн дүн харуулжа шадаагүй бшуу. Удаадахи — хоёрдохи, гурбадахи hууринуудые эзэлhэн «Ажалай резервын», «Локомотив» бүлгэмүүдэй команданууд эрхимлэгшэдhээ аяар дүрбэ мянгаhаа дээшэ очкогоор гээгдээ. Жэшээнь, 100 метрэй зайда урилдаhан Геннадий Шишмаревой (хүдөө ажахын институт) 11 секунда соо гүйхэдэнь, нүгөөдэ —багшанарай институдай түлөөлэгшэ Шмелев энэ зайе 11,4 секунда соо гаталжа, гурбадахи хүн фиништэ хүрэжэ ерэнэ. Тиихэдэ эхэнэрнүүд энэ зайда урилдахадаа бүришье муу саг харуулhан байна. Технолотическа институдай Полуторова 13,2, Сергеева («Спартак»), Савельева (багшанарай институт) гэгшэд 13,7 секунда соо 100 метрэй зай гаталхадаа, спортын гурбадахи разрядайшье нормодо хүрэжэ шадаагүй ха юм.

Тэрэшэлэн бусадшье зайда урилдаhан спортсменүүд тиимэ баясамаар дүн туйлаагүй. Эхэнэрнүүдэй дунда 200 метрэй зайда үнгэргэгдэhэн урилдаанда «Спартагай» Грудинина эрхимлээ. Мүн тус бүлгэмэй түлөөлэгшэ Викторова 400 метрэй, багшанарай институдай Молокова 800 метрэй зайда эрхимлээ. Эрэшүүлэй дунда болоhон урилдаанда Шишмарев, Горбатых гэгшэд түрүүлээ. Теэд эдэнэрэймнай сагынь оройдхоноо гурбадахи разрядай нормо болонол?! 400 метрэй зайда болоhон урилдаанда Калашников эрхимлэжэ, тус зайе 52,7 секунда соо гаталба. Багшанарай институдай түлөөлэгшэ Пушкарев эрхимлэгшэhээ 0,7 секунда хожомдожо, хоёрдохи hуури эзэлээ.

Удаадахи ээлжээндэ —1500 метрэй зайда болоhон урилдаанда «Ажалай резервын» түлөөлэгшэ Домнин эрхимлэhэн байна. Бэрхэшээлнүүдые дабалгатайгаар үнгэргэгдэhэн мүрысөөндэ Пушкарев, Шмелев гэгшэд 400, 200 метрэй зайда түрүү hууринуудые эзэлээ. Үндэрые, утые харайлгаар үнгэргэгдэhэн тулалдаанай дүн баhал доодо хэмжээндэ үлэнхэй. Эхэнэрнүүдэй дундаhаа багшанарай институдай түлөөлэгшэд түрүү hуури эзэлбэшье, 130 сантиметр үндэрые дабаhан байна. Утые харайгаашадшье hайн амжалта туйлаагүй.

Копье шэдэлгээр болоhон мүрысөөндэ Зүүн-Сибириин технологическа институдай түлөөлэгшэ Данилова бултанhаа hайн дүн харуулаа. Ургажа ябаhан энэ залуу спортсменкэ 41 метр 15 сантиметрэй зайда копье шэдэжэ, республикын рекорд шэнэлбэ. Диск шэдэлгээр «Ажалай резервын» түлөөлэгшэ Ильина шалгараа. Ядро түлхилгөөр баhал Данилова эрхимлэжэ, 11 метр 32 сантиметрэй зайе дабаhан байна.

Үнгэргэгдэhэн мүрысөөнэй дүн харахада, республикын спортсменүүдэй дунда хүнгэн атлетикын hорёо, мүрысөөн балайшье хүндэтэй бэшэ ха. Республика дотороо мэдээжэ болоhон спортсменүүдшье hайрхама, hайн дүн туйлажа шадаагүйень гайхамаар. Июнь hарын эхеэр республикын түрүү hуури эзэлхэ мүрысөөнэй болотор үлэhэн сагаа эмхи гуримтайгаар хэрэглэжэ, hайн амжалта туйлахын түлөө спортсмен бүхэн оролдохо, эрмэлзэхэ ёhотой.

Н. Николаев.

РАДИОЭЛЕКТРОНИКО—ХҮДӨӨ АЖАХЫДА

Радиоэлектроникын эдитэ хоёр хүсые хэрэглэдэггүй ажахын hалбари манай орондо олдохонь бэрхэтэй хаш. Энэ ушарые ВДНХ-гай «Радиоэлектронико» гэжэ павильон дотор табигдаhан Москвагай, Ленинградай, Украинын, Латвиин, Эстониин предприятинуудай бүтээhэн оньhото приборнууд болон түхеэрэлгэнүүд гэршэлжэ үгэнэ.

Ленинградай агрофизическэ эрдэм-шэнжэлгын институт 20 гаран янзын приборнуудые выставкэдэ харуулна. Тэдэнэй дунда «ТР-11» гэжэ набшаhанай хүйтэн дулаании шалгадаг прибор анхарал татана. Мүн газарай хүрьhэнэй температурые тодорхойлхо агрономой тулгуур гэхэ гү, али полупроводнигоор хэгдэhэн термощуп эндэ табигданхай. Тэрэ прибор 50 см гүнзэгыдэ хүрэтэр газарай хүрьhэнэй хүйтэн дулааниие мэдэхэ шадалтай юм.

«ВЭ-2М» гэжэ хүдөө ажахын продукциин шиигые элирхэйлдэг влагомер— тон зохид зүйл. Тэрээгээр ороохо таряанай шииг нойтые оройдоол 5 секундын туршада тодорхойлоодхихо аргатай. Электроникын эдитэ хүсэн механизаторнуудта туhалжа эхилбэ. Тэрэнэй ашаар машинын двигатель хүдэлгэдэг шатагша зүйлнүүдэй (бензин, керосин болон бусад) ямараар гаргашалагдажа байhые мэдэхэ, тэрэниие алмахадань туhалха ушартай.

Тоо бододог электронно машина тус павильондо мүн табигданхай. Жэшээнь, «БЭСМ-2» гэжэ машина хүдөө ажахын үйлэдбэридэ хабаатай ехэ хэмжээнэй тоосоо ойрохон зуура тоолон гаргаха шадабаритай юм. Жэшээнь, Россин Федерациин хүдөө ажахын үйлэдбэриин 1960 оной тоосоое, мүн 1970—1980 онуудта хэгдэхэ ажал хүдэлмэриин дүнгые миил 200 часай туршада гаргаха зэргэтэй. Хэрбээ эдэ бүхы тоо бодолгые нэгэ хүндэ даалгаа hаа, тэрэ 24828 жэлдэ хүдэлжэ, хойнонь гараха байна бшуу.

М. ЛАРЬКИН, ВДНХ-гай экскурсовод.

Москва хото.

ЗАЛУУ КОМАНДЫНХИД ЗАДАРЮУН

Зүүн Сибирь болон Алас Дурна зүгэй зургаадахи зонын футболистнуудай дунда Россин Федерациин түрүү hуури эзэлхын түлөө эхилhэн мүрысөөнэй ээлжээтэ —4—5-дахи уулзалганууд үнгэргэгдэбэ. Үнгэрhэн эдэ уулзалгануудай дүн хаража үзэхэдэ, Прокопьевск городой «Шахтер» гэжэ залуу командынхид hурагтүй hайнаар, шадамар бэрхээр наадажа ябана. Эдэнэр табан уулзалгын удаа юhэн очкотой болонхой. Томскын «Торпедо» командынхид арбанhаа долоон очкотой хоёрдохи hуури эзэлнэ. Бусад городуудай — Барнаул, Красноярск, Кемерово, Усть-Каменогорскын команданууд тус тустаа 5—5 очкотой удаадахи hууринуудые буляалдажа ябана. Мүн Владивосток, Ангарск, Комсомольск-на-Амуре, Хабаровск, Семипалатинскын футболистнууд дүрбэ дүрбэн очкотой. Манай республикын «Армеец» командынхид мүнөө дээрээ гурбахан очкотой болоо. Эдэнэрнай Прокопьевскын футболистнуудтай ээлжээтэ уулзалгаяа үнгэргэхэдөө тэнсээ. Нүгөөдэ — Благовещенск, Эрхүү, Шэтын командануул баhал гурбаад очкотой. Зургаадахи зонодо наададаг 18 команданууд соohоо хоёр—хоёр очкотой болоhон Новосибирскын «Сибсельмаш», Рубцовскын «Торпедо», Омскын «Иртыш» командануул hүүлшын hууринуудые эзэлжэ ябана.

ХИЛЫН СААНАhАА

У Тан Оттавада хэлсээ хэбэ

ОТТАВА, майн 26 (ТАСС). Оттавада ерээд байhан ООН-ой генеральна секретарь У Тан Канадын гадаадын хэрэгүүдэй министр Мартинтай усэгэлдэр хэлсээ хээ. Хэлсээнэй hүүлээр соносхогдоhоной ёhоор, тусхайлбал Зүүн-Урда Азидахи болон Кипртэхи байдалые У Тан Мартин хоёр зүбшэн хэлсэhэн байна.

Хани барисаанай хүгжэлтын шэнэ ша...

ОАР-та Н. С. Хрущевой аяншалгын дүнгүүд тухай гадаадын хэблэл иигэжэ бэшэ...

ЧЕХОСЛОВАКИ

ПРАГА, майн 26. (ТАСС). Арабуудай Нэгэдэмэл Республикада СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой аяншалга Советскэ Союзай болон Африка түбиин гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаанай хүгжэлтын шэнэ шатада эхи табижа үгөө гээд тус аяншалгын дүнгүүд тухай тогтохо доо, Чехословакиин радиогой шэнжэлэгшэ мэдүүлhэн байна.

Нүхэр Хрущевой аяншалгын дүнгүүдтэ Чехословакиин хэблэл, олониитэ ехээр hонирхоно. Советско-арабска хамтын мэдүүлгын удхые: «Энхэ тайбанаар зэргэ оршон байлгын үндэр жэшээ», «СССР ОАР хоёрой харилсаа холбоон эб найрамдалай хэрэгтэ шухала нэмэри болоно», «СССР ОАР хоёрой хоорондохи хани барисаан бэхижэнэ» гэhэн гаршагуудтайгаар газетэнүүд толилоо, Советскэ правительствые толгойлогшын Москва бусаhан тухай уншагшадтаа дуулгаа.

СССР-эй болон ОАР-ай хүтэлбэрилэгшэд энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха политикые дэмжэжэ байhанаа эрид шууд элирхэйлэн мэдүүлээ, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй, империализмда, колониализмда болон шэнэ ёhоной колониализмда эсэргүү тэмсэл хэдэг хүсэнүүдэй нэгэдэлэй асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулаа.

ГДР

БЕРЛИН, майн 26. (ТАСС). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой болон ОАР-ай президент Гамаль Абдель Насерай хоорондо болоhон хэлсээнүүд тухай хамтын мэдүүлгын дэлгэрэнгы удхые: «ОАР болон Советскэ Союзай хоорондохи хани барисаанай шэнэ шата», «Каир Москва хоёрой хоорондохи бата холбоон», «Урагша ехэтэй аяншалга дүүрэбэ» гэhэн гаршагуудтайгаар ГДР-эй түбэй газетэнүүд мүнөөдэр толилоо.

Шухалын шухала асуудалнуудаар хоёр талын хараа бодолой адли байhаниинь мэдүүлгын гол пунктнь болоно гээд «Нейес Дейчланд» газетэ бэшэнэ. Эб найрамдалые, энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха политикые бэхижүүлхэ асуудалаар хоёр гүрэн адли hанал бодолтой, нэгэн зорилготой, империализмда болон колониализмда эсэргүүсэн тэмсэхэ, эрхэ сүлөөгэй, национальна бэеэ даанхай байдалай, бүрин эрхын түлөө тэмсэжэ байhан бүхы арадуудые дэмжэхэ талаар адли хараа бодол баримталдаг гэжэ Н. С. Хрущевой түгэсхэлэйнгөө үгэ соо хэлэhэн газарые газетэ тусгаар эли болгожо барлаhан байна.

Германитай эбэй гуримшуулга хэлгые түгэсхэхэ шухала тухай ОАР-ай правительствын hанамжа тухай хамтын мэдүүлгэ соо хэлэгдэhэн байгаа. Мэдүүлгын энэ хубииень хэблэл тусгаар тэмдэглэнэ.

БОЛГАРИ

СОФИ, майн 26. (ТАСС). Н. С. Хрущев Гамаль Абдель Насер хоёрой хоорондохи хэлсээн тухай хамтын мэдүүлгын удхые Болгариин мүнөөдэрэй бүхы газетэнүүд түрүүшынгээ хуудаhануудта толилоо.

«Работническо дело» гэжэ газетэ мэдүүлгын удхые—«Эб найрамдалай болон социальна дэбжэлтын аша туhада тааруу хани барисаан» гэhэн гаршагтайгаар толилоо, «Империализмда эсэргүүсэн тэмсэдэг хүсэнүүдэй нэгэдэл бэхижэнэ» гэжэ «Земеделско знаме» гэжэ газетэ гаршагтаа онсолон тэмдэглэнэ.

КУБА

ГАВАНА, майн 26. (ТАСС). Советскэ правительствые толгойлогшо Н. С. Хрущевой болон ОАР-ай президент Насерай гар табиhан хамтын мэдүүлгые Кубын арад ехэ hонирхолтойгоор угтаа. Тус документын дэлгэрэнгы удхые «Революсьон» газетэ толилоо. «Кубые хүсэдөөр хүндэлдэг байха тухай Хрущев Насер хоёр эрилтэ хэнэ», «Куба бэеэ даанхай байдалаа хамгаалха хүсэд эрхэтэй» гэhэн томо гаршагуудые газетэ түрүүшынгээ хуудаhанай дээгүүр ходо гаратар угэhэн байна.

Карибска далай шадар Холбоото Штадуудай тохёолдуулhан аюултай байдалай эб найрамдалай хэрэгтэ гай түбэг татажа болохо байhан тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын, ОАР-ай президентын уридшалан hануулгые, эндэхи байдал гуримшуулха, Кубын бүрин эрхые хүндэлхэ тухай эрилтые ороной олониитэ угаа ехээр hаналаа ханан угтаа.

ЮГОСЛАВИ

БЕЛГРАД, майн 26. (ТАСС) Н. С. Хрущевой болон Гамаль Абдель Насерай хэhэн хэлсээ... дүнгүүдые мүнөөдэр тайлба... даа, Югославиин «Борба» ... ингэжэ онсолон тэмдэглэнэ. ... Советскэ правительствые то... логшын аяншалга Советскэ С... болон Арабуудай Нэгэдэмэл ... публикын хоорондохи хар... нуудта хамаатай байхаhаа ... бусад оронуудай хоорондохи ... саануудта ехэ удха шанартай.

Түрүүшын социалис орон... рэнэй гол ажал ябуулагшын... зүрхэнhөө эб найрамдал хам... шын үгэ хэлэхые египедэй... аяншалгын үедэ шагнаа, ... хараха, hанал бодолыень о... абаха аргатай байгаа гээд ... ба» газетэ бэшэнэ.

ОАР

КАИР, майн 26. (ТАСС). А... дай Нэгэдэмэл Республикада ... Хрущевой аяншалгын дүн... Каирай газетэнүүд үргэнөөр ... барилна.

Уласхоорондын асуудал... шиидхэхэ, бүгэдэ ниитын эб... рамдал болон аюулгүй байдал... жүүлхэ, энхэ тайбанаар зэргэ ... шон байха политика бэелүүл... лаар нэгэн адли зорилготой ... hандаа үндэhэлэн, Советскэ ... маанадтай харилсаагаа бай... гээд «Иджипшн газетт» бэшэ...

Энээндэ үндэhэлэн ура ... хани ёhоной харилсаа холбо... гуулжа болохо байhые баруу... нууд ойлгожо шадахагүй гээд ... заана. Тэдэнэр хүгжэлтэ ба... оронтой агууехэ гүрэн холбо... гуулаа hаа, тэрээндэ туhалам... агууехэ гүрэниинь иимэ ... байгуулхые заатал hаа ба... зэргэтэй юм гэжэ тоолодог. ... hээ социальна ондо ондоо ба... лалтатай оронуудай хоорондо... алиндань ашатай туhатай хар... тогтоохо hанал бодолыншье та... эрид шууд буруушаадаг гээд ... онсолон тэмдэглэнэ.

БАРОН ГЕНРИИН ТАБАН ЗУУ МИЛЛИОН

Тиссентэнэй концерн ФРГ-дэхи эгээн хүсэ ехэтэй, онсо эрхэтэ нэгэдэлнүүдэй нэгэн мүн. Энэ бүлын аха заха гэдэг Август дэлхэйн нэгэдэхи дайн эхилхэдэнь кайзерта туhалhан байгаа. Тэрэнэй хүбүүн, сэрэгэй гэмтэн Фриц Тиссен Германида Гитлерэй засаг турэ, гурим журам тогтоолгодо шиидхэхы үүргэ дүүргэhэн. Тэдэнэй үхибүүд, зээнэр болон ашанарынь ФРГ-дэ буу зэбсэг ехээр гаргана, ракетно-ядерна дайнда бэлэдхэл хэнэ.

Энээн тухай Ю. Дановай памфлет уншагшадай анхаралда табигдана.

ХЭДЭН ЖЭЛЭЙ урда тээ Баруун Германиин газетэ болон журналнуудай хуудаhан дээрэhээ Тиссентэнэй нэгэнэй—барон Генриин нэрэ hалахаяа болёо hэн. 35 наhандаа эхэнэртэ эльгэтэй байhаараа,—мүнгэнэй ашаар элдэб орёо ушарнуудhаа яаншьегүй гарадагаараа суурхаhан Генри Тиссенэй хубиин ажабайдал тухайдань хэблэл хабархан бэшэhэн юм. Тиигэhэн шалтагааниинь юуб гэхэдэ, барон Генри хоёрдохи hамгандаа, сэбэр hайхан манекенщица Нина Дайр гэгшэдэ эдилгэ үгэжэ, тэрээнhээ hалаhан байгаа ха. Орхигдоhон тэрэ эхэнэр 20 мянган фунт стерлингын сэнтэй эрдэниин шулуутай бэhэлиг, алтан түлхюуртэй туйлай гоё хоёр автомобиль, 10 мянган фунтын сэнтэй хара үнгэтэй субад эрдэни, hургамал-пантерэ, эсэстээ Карибска далай дээрэ гоё hайхан виллэтэй олтирог абаа гэжэ элдэб hониндо дуратайшуул хөөрэнэ.

Зүгөөр иимэ аяг аашануудайнгаа хажуугаар—тэжэ газетэнүүд бэшэнэ,—барон Генри Тиссен бэеэ барижа шададаг, биржэ дээрэ «наадахадаа» шадамар бэрхэ, hабартаа оруулhан юумэ алдахагүй, хайрлаха гамнахые мэдэхэгүй хүн...

Яахаб теэд, энэньшье ойлгосотой. Генри хадаа баяжаха, хүн зониие дарлаха, мүлжэхэ зорилго урдаа табиhан хүнүүдэй нэгэн лэ.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ немец үетэн сасуутанайнгаа Гитлерэй хэрзэгы шэрүүн захиралтаар дайнда эльгээгдэхэдэ, Генри hургуулияа дүүргэжэ байhан. Эсэгэнь тэрээндэ швейцарска паспорт абажа үгэhэн юм.

Энэ залуу хүбүүн Женевын нуурай үзэсхэлэн гоёые hайхашаажа, Швейцариин дээдэ түрэлтэдэй басагадаар hанаа амар фокстрост хатаржа ябаба. Харин тиихэдэ Германи болон Европо дээгүүр Гитлерэй эзэрхэлгын хара hүни буугаад байгаа бшуу.

Барон Тиссентэнэй фабрика болон заводуудта олон арбаад мянган хариин хүдэлмэришэд хүдэлдэг байгаа. Тусхай hургагдаhан hахюулшад туража үхэхэ болоhон хүнүүдэй дүүрэн хүсөөрөө ажаллахын хойноhоо адаглан харадаг байhан. Нацистнуудай эзэмдэhэн оронуудhаа үлдэгдэн асарагдаhан хүнүүдээр үхэжэ хосорhон хүнүүдые hэлгэдэг байгаа. Тиссентэнэй бүлын «этигэмжэтэ нюур» болохо Вильгельм Релен предприятинуудыень хүтэлбэрилжэ байhан. Гитлер тэрээндэ «сэрэгэй ажахын хүндэтэ фюрер» гэhэн нэрэ зэргэ олгоhон юм. Хүдэлмэришэдтэ хэрзэгы шэрүүнээр хандаhанайнгаа түлөө Релен бүри дайнай үеэр сэрэгэй гэмтэдэй дансада оруулагдаhан байха. Үйлэдбэри яажа эрхилхэ талаар залуу барон Генридэ заабари үгэхэеэ Вильгельм Релен хэдэ дахин Швейцари ошоhон юм гэлсэдэг...

Юрэдөөл, тэрэ hургаалынь залуу Тиссенэй ухаан бодолдо гүнзэгы мүр сараа үлөөгөө хэбэртэй. Баруун Европын «хамтын дэлгүүрэй» байгуулагдажа байхада, Генри болон Баруун Германиин бусад монополистнууд «ЕЭС-эй гэшүүд бөлоhон оронуудай хүдэлмэриингөө хүсые хорюулгүйгөөр абалсажа байха» тухай пунктые Римэй хэлсээндэ оруулhан байгаа. Эсэстээ хахад миллион шахуу хариин хүдэлмэришэд мүнөө Баруун Германиин предприятинууд дээрэ, тэдэнэй олохониинь Тиссентэнэй предприятинууд дээрэ хара хүлhэеэ адхаруулна. Гартаа буу бариhан, харуулай нохой хүтэлhэн хүнүүд тэдэниие hахинагүй. Гэбэшье энээнhээнь хэрэг байдал хубилна бэшэ. Тэдэнэр, Италиин нэгэ газетын нэрлэhэн ёhоор «хамтын дэлгүүрэй барлагууд», муу гэр байрада ажаhууна, Баруун Германиин хүдэлмэришэдhөө хоёр дахин шахуу бага салин хүлhэ абана. Тэдэнэр ямаршье эрхэгүй, газаашалуулан харшалуулна.

Баhа гэр бүлынгөө түүхэhээшье Генри Тиссен бага бэшэ hургаал абаа. Баялиг ба засагаа үргэдхэлгэ Тиссентэндэ хамагhаа шухала гэжэ hайн ойлгоо. Харин энээниие туйлаха тон зүб арга онол хадаа дайнда бэлэдхэл, буу зэбсэг түргэнөөр гаргалга, дайн дажар мүн гэжэ тэрэ тоолоно...

Дайнай дүүрэhэн түрүүшын жэлнүүдтэ тунхаглагдаhан мэдээнүүдэй ёhоор, Тиссентэнэй бүлын ниитэ зөөринь 500 миллион марк болоhон юм. Гэбэшье энэ сэгнэлтэнь гурба дахин шахуу доошолуулагданхай гэжэ хэлсэдэг. Теэд табан зуу миллионшье бага бэшэл.

Хамборндохи «Тиссенше газ унд вассерке» гэдэг газай заводуудай, уhа бүлэдэг станцинуудай онсо эрхэтэ нэгэдэл Тиссентэнэй гарта байдаг. Тэрэшэлэн «Вальзум» гэжэ томо нэгэдэлдэ ородог Рурай шахтанууд тэдээндэ хабаатай. Мүн булад хайлуулха, түмэр хабтайлгаха, хоолойнуудые гаргаха заводууд, судна болон машина бүтээлгын фирмэнүүд, Дюссельдорф ба Баруун Германиин бусад городуудта таhагуудтай «Тиссен банк АГ» гэжэ томо банк Тиссентэнэй мэдэлэй юм. Тэдэнэр Бельгидэ, Голландида, Швейцарида зарим предприятинуудые эзэмдэжэ байдаг.

Тиссентэнэй предприятинууд Баруун Германиин сэрэгэй захиргаануудhаа улам ехэ захилнуудые абажа, танкын хуяг, гэнжэ мөөр, ехэ буу зэбсэг үйлэдбэрилнэ, сэрэгэй онгосонуудые бүтээнэ.

Иигээдшье дүүрэнэ бэшэ. hүүлэй жэлнүүдтэ энэ бүлэ бусад баяшуул монополистнуудтай хамта самолет, ракетэ бүтээн гаргалгада мүнгэ hомолоо. Мүн Тиссентэн «Кернраектор» гэжэ атомна промышленностиин синдикат байгуулгада Клекнер, Маннесман, Сименс, болон бусад эзэд баяшуултай хамжанхай.

(АПН).

Редактор Ц. О. ОЧИРО...

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур.
1964 оной майн 28.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-У... улица Ленина, 35. Телефоны: редактора —23-67, зам. реда... тора —38-42, зам. редактора —35-84, секретариата —27-3... отделов: сельскохозяйственного производства и партий... жизни —47-59, 35-14, промышленного производства и парти... вой жизни —48-89, 33-61, корректорская —35-95

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов идеологическ... —24-74, советского строительства и быта —34-93, рабсельк... ров и писем —25—41, 38-30, информации —32-74 и пере... дов —34-05.

гор. Улан-Удэ типография управления по печати при Сове... Министров Бурятской АССР.

Н00125. Зак. № 491.